

**KONCEPCE
ROZVOJE KNIHOVEN
V PARDUBICKÉM KRAJI NA LÉTA 2013 – 2018
(S VÝHLEDEM DO ROKU 2020)
VČETNĚ SYSTÉMU REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ KNIHOVEN
A KONCEPCE KRAJSKÉ KNIHOVNY V PARDUBICÍCH**

PARDUBICE
ČERVEN 2013

OBSAH

1.	ÚVOD.....	3
2.	ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU.....	5
3.	KONCEPCE	
	Východiska. Zásadní politické a legislativní materiály.....	12
	Hlavní cíl.....	14
	A. Digitalizace knihovních fondů, ochrana a zpřístupnění kulturního dědictví.....	15
	B. Přístup k informačním zdrojům a službám knihoven.....	18
	C. Podpora vzdělávání a čtenářské gramotnosti.....	20
	D. Rovný přístup ke službám knihoven.....	21
	E. Kvalita, efektivita a marketing služeb.....	24
	F. Rozvoj lidských zdrojů.....	26
4.	PŘÍLOHY.....	29
	Koncepte Krajské knihovny v Pardubicích na roky 2013-2018	30
	Srovnávací tabulky, grafy a komentáře.....	45

Seznam použitých zkratk

VKIS	Veřejné knihovnické a informační služby
PIK	Projekt internetizace knihoven
RF	Regionální funkce
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MF	Ministerstvo financí
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
Mze	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
NK ČR	Národní knihovna České republiky
NTK	Národní technická knihovna
MZK	Moravská zemská knihovna
Pk	Pardubický kraj
KÚ Pk	Krajský úřad Pardubického kraje
KK	Krajská knihovna v Pardubicích
MěK	Městská knihovna
VF	Výměnný fond
CR	Chrudim
SY	Svitavy
ÚO	Ústí nad Orlicí
PA	Pardubice
REKS	Regionální knihovnický systém
VISK	Veřejné informační služby knihoven
EIZ	Elektronické informační zdroje
IFLA	Mezinárodní federace knihovnických asociací
UNESCO	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
AV ČR	Akademie věd České republiky
IOP	Integrovaný operační program
ROP	Regionální operační program
PV	Povinný výtisk
EU	Evropská unie

1. ÚVOD

Na přelomu tisíciletí vyvstala před knihovnickou veřejností v České republice nutnost reagovat na rychle se měnící podmínky ve společnosti, která v souvislosti s rozvojem technologií a začleňováním do větších nadnárodních celků měnila své informační potřeby a zejména zrychlovala proces přijímání a využívání informací. Knihovny jako instituce zaměřené na shromažďování, uchovávání, ochranu a poskytování informací a dokumentů, dnes už v jakékoliv podobě, se musely tomuto trendu začít přizpůsobovat, neboť jinak by nestačily potřeby společnosti uspokojovat a ztratily by tak nejen převážnou část uživatelů, ale i samotné oprávnění na existenci.

Zcela zásadní význam tedy měla příprava a následné schválení zákona č. 257/2001 Sb. o knihovnách, který vznikl jako souhrn názorů a připomínek širokého spektra knihovníků, ale i dalších odborníků a poskytl tak platformu dalšího rozvoje knihovnictví. Zákon stanovil podmínky pro fungování knihoven jako veřejných institucí, které poskytují informační a knihovnické služby všem bez rozdílu a také je propojil do systému, který zaručuje malým knihovnám s dobrovolnými knihovníky odbornou podporu a pomoc profesionálních knihovníků z větších knihoven. Tuto pomoc a její praktický výkon zákon sám neřešil a proto vznikl další materiál, který se zabýval zcela praktickým výkonem tzv. regionálních funkcí (dále jen RF) v malých knihovnách, s názvem **Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky**. Cílem tohoto materiálu bylo dát návod knihovnické veřejnosti k jednotnému systému metodické péče, která by byla závazná pro všechny knihovníky podílející se na pomoci knihovnám ve venkovských oblastech. Systém péče byl stanoven v několika okruzích činnosti a to nejen kvalitativně ale také kvantitativně v tzv. standardech.

Finančně byl výkon RF až do roku 2004 zajišťován ze státního rozpočtu na základě Programu podpory zajištění regionálních funkcí knihoven v České republice, který schválila vláda v roce 2001, ovšem financování RF přešlo v roce 2005 zákonem č. 1/2005 Sb. na kraje v rámci změn rozpočtového určení daní. Tento Program podpory a následný rychlý rozvoj služeb z výkonu RF měly zásadní význam na formování systému knihoven v krajích a jejich vzájemnou kooperaci. Cílem spolupráce a metodické pomoci bylo vyrovnávání rozdílů v poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb (dále jen VKIS) ve městech na venkově a zpřístupnění těchto služeb všem obyvatelům bez ohledu na národnost, sociální vyloučení či zdravotní handicap apod.

Potřeba dlouhodobějšího výhledu v oblasti knihovnictví vedla v roce 2004 Ministerstvo kultury ČR (dále jen MK ČR) k vydání **Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2004 – 2010**, která byla vládou schválena usnesením č. 679 ze dne 7.7.2004. Hlavním cílem Koncepce bylo zpřístupnění VKIS služeb všem občanům a to v jakékoliv formě, vytvoření informační infrastruktury pro výchovu a celoživotní vzdělávání, uspokojování kulturních zájmů občanů, výzkumnou a vývojovou činnost, a tím se podílet na ekonomických aktivitách a nezávislém rozhodování jedince. Dílčí cíle pak zahrnovaly tvorbu knihovnického systému, vytváření rovného přístupu k informačním zdrojům, tvorbu a zpracování knihovních fondů a informačních zdrojů, ochranu a zpřístupnění kulturního dědictví, rozvoj lidských zdrojů a vyjádření finanční náročnosti na státní rozpočet při plnění této koncepce.

Krajské knihovny byly vyzvány ke zpracování a schválení svých dílčích koncepcí, které by reagovaly na tento celostátní koncepční materiál. Krajská knihovna v Pardubicích (dále jen KK) takový materiál zpracovala a na pokyn kraje

zaslala k připomínkovému řízení jak MK ČR, tak Národní knihovně (dále jen NK), ale ani tak nebyla koncepce Odborem kultury a památkové péče Krajského úřadu Pardubického kraje (dále jen KÚ Pk) přijata a předložena zastupitelstvu kraje ke schválení. Ve své činnosti a výkonu RF se tak řídila pouze krátkodobě vyhlášenými úkoly ze strany odborných nadřízených orgánů a výše zmíněným celostátním materiálem. Absence dlouhodobého výhledu znamená rovněž nejistotu v oblasti finanční, protože jakýkoliv náročnější úkol, který nutně musí přesáhnout kalendářní rok, nebyl garantován ze strany zřizovatele a poskytovatele.

Od roku 2010 pak po zhodnocení plnění celostátní koncepce začaly přípravné práce na další koncepci, která by obsáhla potřeby rozvoje knihovnictví na léta 2011 – 2015. V průběhu prací se ukázalo, že náročnost úkolů, které před knihovníky klade současný rychlý rozvoj technologií a digitalizace fondů, vyžaduje ještě daleko větší časový horizont, v němž je třeba plánovat a tak byl později název materiálu doplněn o podnázev (Knihovny pro Evropu 2020).

Zpracovaná koncepce byla schválena vládou České republiky dne 11. 1. 2012 pod názvem **Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015 včetně internetizace knihoven (Knihovny pro Evropu 2020)**.

Základním východiskem pro zpracování Koncepce byla strategie „**Státní kulturní politika na léta 2009 – 2014**“, přijatá usnesením vlády ČR ze dne 19. listopadu 2008 č. 1452, a v širším kontextu hlavní hospodářská reformní agenda Evropské unie „**EVROPA 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění**“.

Řada dílčích cílů koncepce přímo reaguje na stěžejní iniciativy strategie EVROPA 2020.

Knihovny mají v naší společnosti důležité místo jak v z hlediska kulturního a vzdělávacího, tak informačního a komunitního.

Jsou garanty

- rovného přístupu k informacím všem občanům bez rozdílu prostřednictvím svých fondů, informačních zdrojů a nabídkou veřejného přístupu k internetu,
- jako centra informací se podílejí na všech oblastech vzdělávání, včetně celoživotního vzdělávání a učení,
- podílejí se na podpoře a rozvoji čtenářské a informační gramotnosti a tím i na gramotnosti funkční,
- slouží jako zdroje informací a znalostí pro výzkum, vývoj, inovace a kreativní průmysl,
- tvoří systém umožňující sdílení služeb a efektivní využití informačních zdrojů při poskytování služeb,
- uchovávají a zpřístupňují významné dokumenty kulturního dědictví v psané, tištěné i digitální formě a plní tedy důležitou úlohu jako paměťové instituce,
- poskytují neutrální prostor pro volnočasové aktivity, kulturu, neziskové formy umění a kreativitu všech věkových skupin, z nichž významnou část tvoří mládež, čímž přispívají k duchovnímu, etickému, emocionálnímu, estetickému i jazykovému rozvoji mladé generace a podporují tak proces jejího sociální začleňování,
- vytvářejí podmínky pro rozvoj komunitních aktivit a tím podporují na místní úrovni pocit sounáležitosti s obcí.

2. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU

Organizační zajištění RF - systém pověřených knihoven

Ze zákona zodpovídá za výkon RF v kraji KK, která je také přímo vykonává v regionu Pardubice, o další regiony však pečují největší profesionální knihovny kraje – Městská knihovna v Chrudimi, Městská knihovna ve Svitavách a Městská knihovna s regionální funkcí v Ústí nad Orlicí.

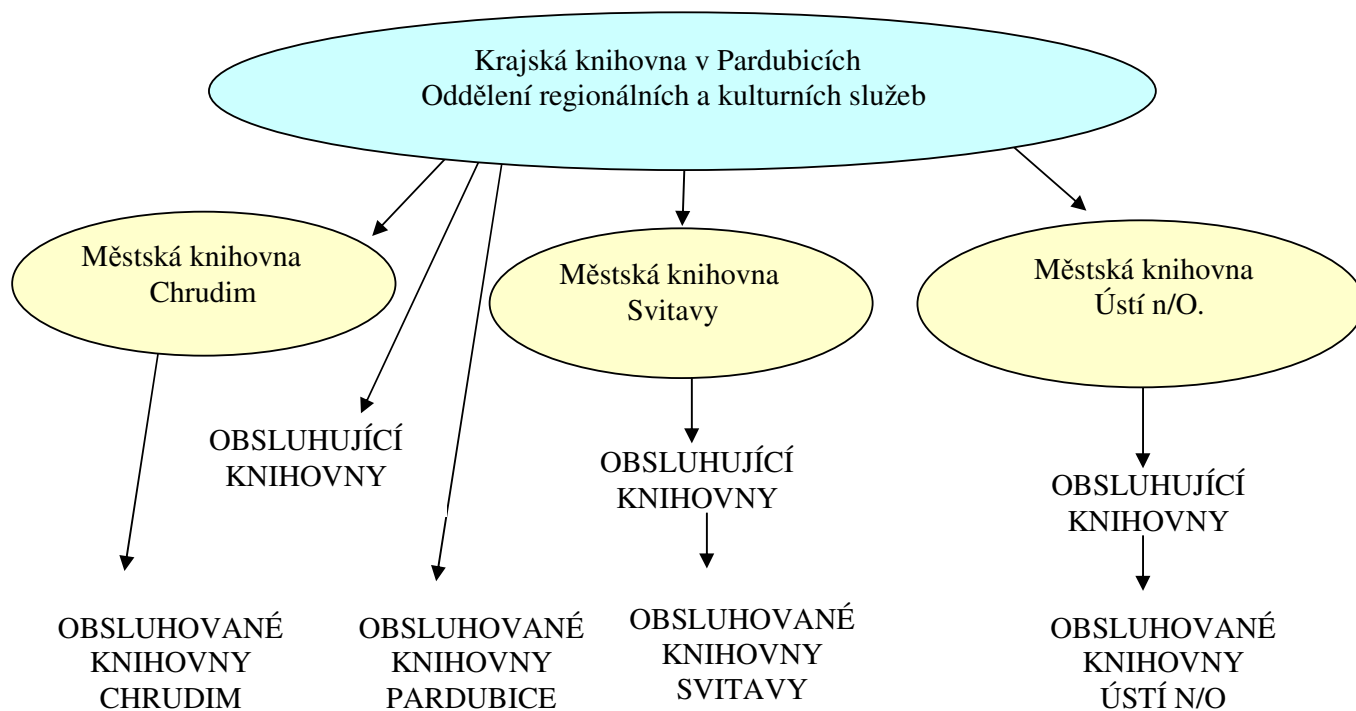
K obsluze regionů Pardubického kraje (dále jen Pk) byly KK a pověřenými knihovnami uzavřeny smlouvy o vykonávání RF na dobu neurčitou s možností oboustranné výpovědi 1. listopadu předchozího roku. Jedná se o právní zakotvení výkonu RF v jednotlivých regionech. Pověřené knihovny a KK na základě těchto smluv obdrží každoročně krajem stanovenou finanční částku na výkon RF, kterou rozdělí propočtem v poměru 45% na knihovny a 55% na obyvatele regionu. KK zodpovídá za řádné a hospodárné vynakládání svěřených prostředků, pravidelně systémem výkazů a kontrol sleduje výkony knihoven a výsledky předkládá poskytovateli dotace ve stanovených termínech. Výkony RF a jejich úhrada se od roku 2007 řídí Pravidly zajištění RF v Pk, které schválilo zastupitelstvo Pk.

V okresech Pardubice, Ústí n/O. a Svitavy je k obsluze regionů nadále využívat systém bývalých střediskových knihoven (jak bylo konstatováno v analýze současného stavu), neboť se osvědčil a zajišťuje maximální účinnost při poskytování služeb spojených s výkonem RF. Všechny tyto spolupracující knihovny mají ve svých zřizovacích listinách zakotveno poskytování služeb spojených s výkonem RF a mimo to uzavřenou smlouvu s pověřenou knihovnou. Předmětem smlouvy je poskytování služeb souvisejících s výkonem RF dle knihovnického zákona a jeho novel a Pravidel zajištění RF v Pk.

Městská knihovna v Chrudimi je sama poskytovatelem těchto služeb a nevyužívá objednávkový systém. V jejím regionu se střediskový systém rozpadl již v polovině 90. let. MěK Chrudim tedy služby z výkonu RF sama realizuje a z přidělených finančních prostředků přímo hradí.

Systém výkonu RF v Pk přinesl od počátku minulého desetiletí řadu pozitivních výsledků. V první řadě to byl proces evidence knihoven. Ta je podmínkou fungování veřejné knihovny, zaručující řádné poskytování VKIS veřejnosti, možnost čerpání státní finančních podpor formou grantů a dotací a záštitu při hromadném zastupování českých knihoven NK ve styku s ochrannými autorskými svazy. Dalším úkolem pak bylo připojování knihoven k internetu a jejich vybavování technickými prostředky, které umožňují poskytovat VKIS v prostředí elektronických sítí. Každá z knihoven se v první fázi stala nejen veřejnou internetovou stanicí, ale v druhé fázi také přístupem do portálů veřejné správy a celého knihovnického systému využíváním databází a katalogů. Další fázi představuje možnost, kterou nabízejí webové stránky knihoven, vystavení katalogů na webu a prostřednictvím speciálních aplikací a programů také fungování služeb knihoven v elektronickém prostředí, které poskytuje uživatelům zvyklým na každodenní využívání internetu větší komfort při využívání knihovnických služeb. V našem kraji od roku 2008 budují systematicky s pomocí státních grantů tyto služby zejména regiony Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí. V regionu Chrudim je prozatím nejnižší zastoupení automatizovaných malých knihoven i knihoven s webovými stránkami.

GRAFICKÉ ZNÁZORNĚNÍ SYSTÉMU V KRAJI

V průběhu let 2002 – 2011 hospodařilo knihovnictví v Pk celkem s 76,3 mil. Kč. Přidělované částky a plnění nejdůležitějších standardů RF jsou uvedeny v následujících tabulkách a grafech.

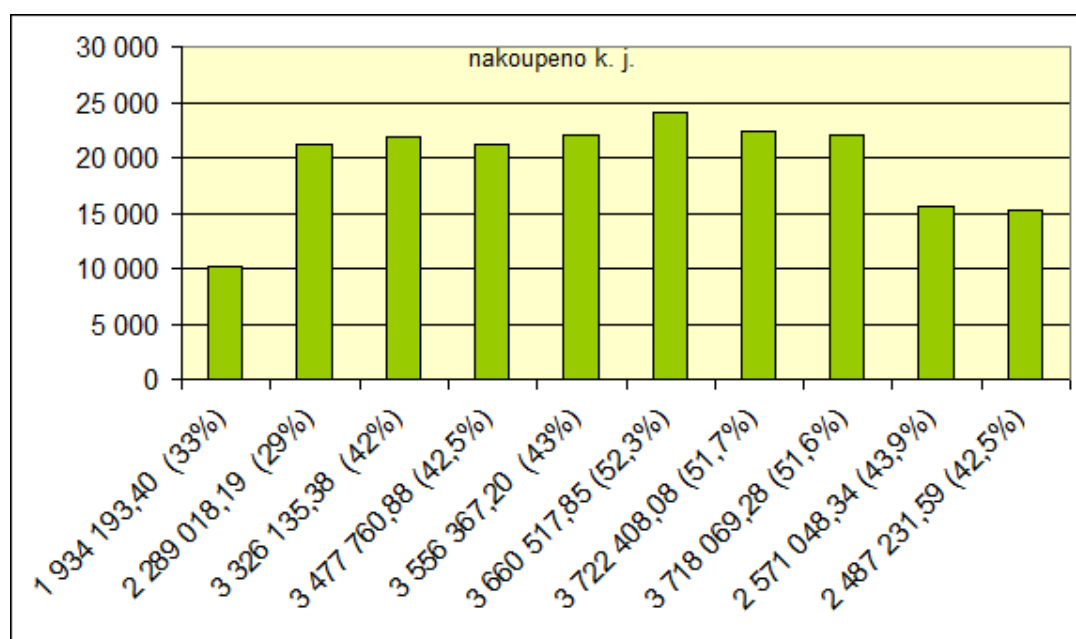
Balance financování a výkonů RF za léta 2002 – 2011

Období	ze státního rozp.	z rozpočtu Pk	zvlášť do rozp.KK
Od roku 2002 do r. 004	21 528 000,-Kč	-	-
Od r. 2005 do 2011	-	49 526 000,- Kč	5 250 000,-Kč

Celkem 2002 – 2011 (s kraj.f.)	76 304 000,-Kč
---------------------------------------	-----------------------

Nákup VF

Rok	na nákup VF z dotace (Kč)	nakoupeno k. j.	roční dotace
2002 (bez regionu SY)	1 934 193,40 (33%)	10 158	5 818 000,-
2003	2 289 018,19 (29%)	21 264	7 892 000,-
2004	3 326 135,38 (42%)	21 824	7 818 000,-
2005	3 477 760,88 (42,5%)	21 269	8 176 000,-
2006	3 556 367,20 (43%)	22 052	8 250 000,-
2007	3 660 517,85 (52,3%)	24 036	7 000 000,-
2008	3 722 408,08 (51,7%)	22 383	7 200 000,-
2009	3 718 069,28 (51,6%)	22 032	7 200 000,-
2010	2 571 048,34 (43,9%)	15 544	5 850 000,-
2011	2 487 231,59 (42,5%)	15 241	5 850 000,-
Celkem vloženo do nákupu VF	30 742 750,19 (43%)	195 803	71 054 000,-

Celostátní průměr v dlouhodobé bilanci - 27% z dotace na RF

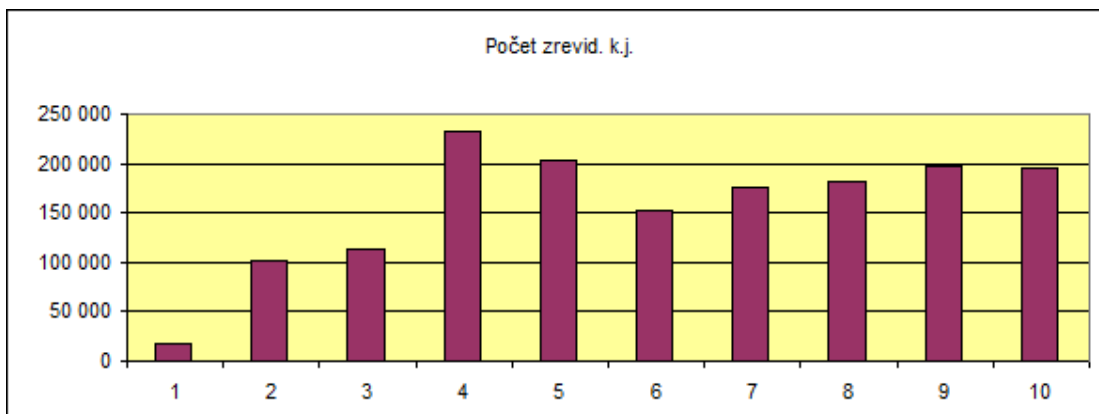
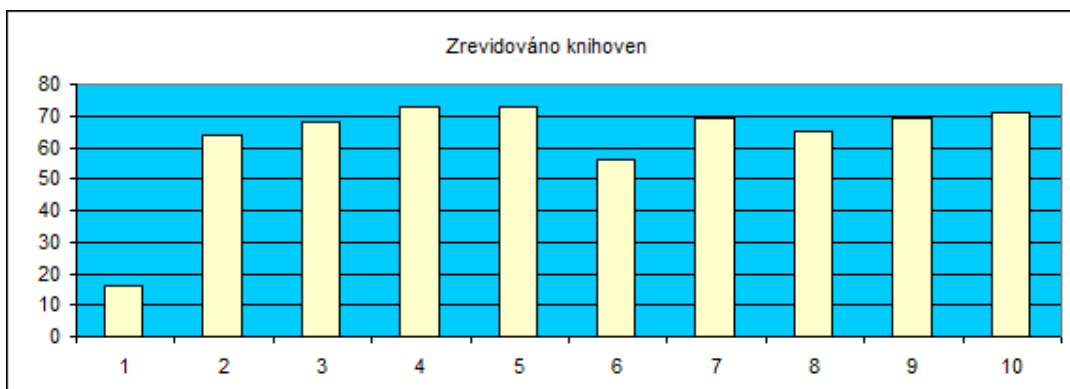
Od r. 2007 jsou prostředky na krajskou funkci vloženy přímo do rozpočtu KK. Celkové finanční příspěvy kraje na výkon regionálních funkcí

je tedy cca o 1 mil. Kč vyšší než uvádí tabulka, tato částka však není použita na obsluhu regionů v žádném ze standardů uvedených v tabulce.

Sdružování prostředků v reg. ÚO - VF z prostředků obcí - od r. 2002 bylo nakoupeno 18 838 k.j. cca 60 obcí sdružilo jen za posledních 5 let téměř 1 590 000,- Kč, ročně to je průměrně 318 000,-Kč. v roce 2011 se připojilo 65 obcí.

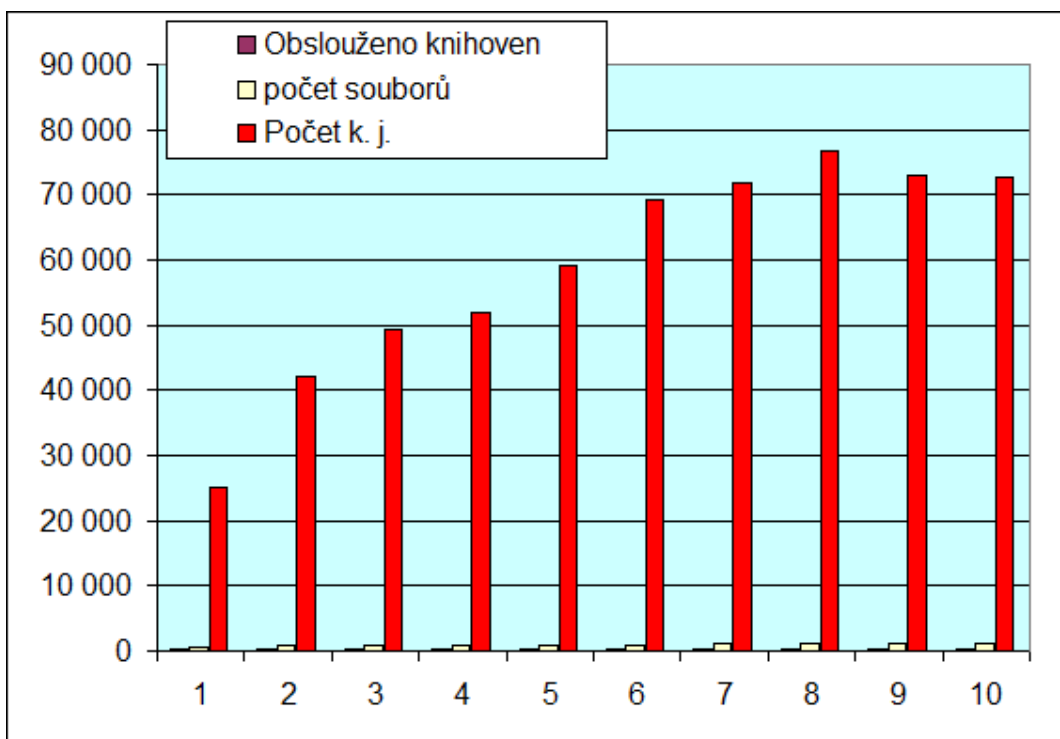
Provedeno revizí

Rok	Zrevidováno knihoven	Počet zrevid. k.j.
2002	16	16 610
2003	64	100 711
2004	68	112 852
2005	73	233 034
2006	73	203 339
2007	56	152 190
2008	69	174 823
2009	65	182 007
2010	69	197 860
2011	71	195 303
Celkem	624	1 568 729

Cirkulace VF

Rok	Obslouženo knihoven	počet souborů	Počet k. j.
2002	192	501	24 976
2003	364	812	42 226
2004	353	892	49 402
2005	328	859	51 939
2006	335	950	59 096
2007	361	991	69 236
2008	363	1 042	71 793
2009	360	1 090	76 809
2010	362	1 072	72 926
2011	369	1 065	72 682
Celkem	3 387	9 274	591 085

Z výše uvedených tabulek je zřejmé, že od r. 2005 hradí náklady spojené s výkonem služeb z RF kraj, který si také stanovil vlastní Pravidla zajištění regionálních funkcí na území Pardubického kraje. Standardy v něm obsažené jsou v některých oblastech stanoveny na vyšší kvantitativní úrovni, než jsou v materiálu celostátním, např. standard distribuce souborů je dvojnásobný oproti celostátním hodnotám. Do roku 2011 stanovil standard nákupu a zpracování VF věnovat více než 40 % z přidělené krajské dotace právě na nákup fondů, neboť zajištění knihovnických dokumentů pro malé knihovny bylo KK i Pk považováno za stěžejní službu v rámci výkonu RF.

Rok 2012

V roce 2012 došlo ke snížení dotace na výkon RF o 30% a tím byl také standard nákupu snížen na 25%, což odpovídá (podle minulých výročních zpráv NK) zhruba celostátnímu průměru.

Protože Pk patří v rámci republikových srovnání ke krajům s nejnižším personálním zajištěním v pověřených knihovnách a nejvyšším počtem obsluhovaných knihoven na 1 pracovníka (66), nebylo možné v roce 2012 sáhnout v rámci úsporných opatření ke snižování úvazků, které jsou v tomto kraji na minimální úrovni, aby zůstala zachována schopnost pověřených knihoven, ale i KK, vykonávat metodickou činnost i základní standardy služeb. Proto jediným možným opatřením ve výkonu RF bylo snížení procenta na nákup výměnných fondů v regionech. Rok 2012 znamenal však samozřejmě také velmi významné snížení úhrad služeb pro obsluhující knihovny v regionech Pardubice, Svitavy a Ústí n/O. V pardubickém regionu z tohoto důvodu bylo přistoupeno ke sloučení dvou obvodů, takže krajská knihovna v obvodu Pardubice již obsluhuje přímo celkem 43 neprofesionálních a 11 profesionálních knihoven z výkonu RF. V pardubickém regionu jsou ještě další 3 profesionální knihovny (přímo ve městě Pardubice), které však nemohou využívat pomoc z RF,

neboť to odporuje pravidlům výkonu RF (pracují v krajském městě). Přesto jsou také tyto knihovny v metodické péči oddělení KK po stránce vzdělávání a poradenství. Na Svitavsku a Ústeckoorlicku se daří plnit standardy služeb díky podpoře velkých profesionálních knihoven, které služby pro svěřené obvody berou rovněž jako prestižní záležitost svých knihoven a pokládají metodickou péči za svůj obsluhovaný obvod jako výraz profesní odpovědnosti.

MěK Chrudim se v souvislosti s velkým snížením dotace pro svůj region rovněž potýká s problémy personálního zajištění, protože sama obsluhuje přes 80 knihoven, což klade na obě pracovní síly, vyčleněné pro výkon RF, velké nároky. Rovněž provozní náklady jsou na minimální úrovni a pokrývají jen nejnужnější činnosti jako jsou dopravné pro rozvoz souborů, cestovné na metodické návštěvy a v případě revizí a aktualizací v obecních knihovnách již musí být pečlivě zvažována každá cesta, aby náklady na provoz nebyly překročeny.

Tyto nepříznivé podmínky ve financování RF v roce 2012 se projeví jednak v objemu nákupu VF, ale i v počtu provedených revizí. Pověřené knihovny i krajská knihovna totiž musí v posledních letech razantně omezovat i finanční spoluúčast, která v uplynulých letech téměř pravidelně výkon RF provázela. Jediný standard, který byl splněn na mimořádné úrovni byla distribuce výměnných souborů do knihoven, neboť dosáhla počtu 1135 souborů a 78 552 k.j., což je nejvíce za celé období výkonu RF v kraji. Předepsaný standard byl vysoce překročen i díky snaze obsluhujících knihoven dodat do malých knihoven co nejvyšší počet knih. Je jasné, že po uzavření nákupu roku 2012 bude dodání novinek, v množství, na něž byli čtenáři zvyklí, již problematické.

Personální zajištění výkonu RF v regionech v roce 2012

Pardubický kraj	KK-kr. fce	PCE	CR	SY	ÚO
Celkem					
Počet pracovníků zajišťujících RF 1+6,25	1	1,65	2,0	1,5	1,1
Počet obsluhovaných knihoven 415		97	84	114	120

Personální zajištění je již na úrovni, která přímo ohrožuje plnění stále náročnějších úkolů ve službách obsluhovaných knihoven. Za uplynulé období totiž nezůstal obsah RF na stejné úrovni, ale obměnil se směrem k ještě výraznější osobní účasti metodiků a profesionálních obsluhujících knihovníků v souvislosti se zaváděním systémů automatizace malých knihoven a vytvářením regionálních souborných katalogů. To vše spolu se snahou metodiků udržet obsluhu v ostatních standardech na dosažené vysoké úrovni nepřispívá k dobré atmosféře v práci. Finanční úspory prováděné na úkor RF v kraji se tak mohou stát přímým viníkem kolapsu služeb. Malé knihovny jsou na službách z výkonu RF závislé a zastavení pomoci by vrátilo jejich stav zpátky do poloviny 90.let, kdy se projevila stagnace malých knihoven a některé regiony (např. Chrudim) přišly vinou kolapsu péče a nedostatku prostředků na provoz a nákup knih ze strany obcí až o polovinu svých knihoven. Za pozornost stojí také to, že za uplynulá léta investoval stát i Pk do rozvoje knihovnictví značné prostředky v oblasti internetizace a automatizace malých knihoven. Jen do automatizace pardubického regionu v projektu Regionálního knihovnického systému (REKS) vložil stát mezi lety 2008 – 2010 více než 1 mil. Kč, kraj pak téměř 0,5 mil. Kč. Pokud však projekty nebudou pokračovat další, dnes již méně efektivní, ale zato pracnější dlouhodobou činností, mohou tyto vložené milionové prostředky přijít nazmar.

Přílohy uvedené na konci tohoto materiálu se zabývají srovnáváním výsledků statistických šetření od roku 2004 do roku 2011 a lze z nich vysledovat trendy a

možnosti rozvíjející se činnosti knihoven v kraji s ohledem na vytvářené podmínky. Zároveň informují o reakcích veřejnosti a uživatelů knihoven na modernizaci knihovnických služeb.

SWOT ANALÝZA

Silné stránky

Existence kooperačních systémů ve třech ze čtyř regionů.
Internetizace malých knihoven
Zahájená automatizace malých knihoven ve třech regionech
Existence obsáhlého výměnného fondu v kraji
Aktivní využívání informačních technologií v malých i velkých profesionálních knihovnách
Ochota k využívání informačních technologií ve většině neprofesionálních knihoven
Pozitivní vztah knihovníků k profesi a jejich flexibilita v zavádění nových služeb
Existence vícezdrojového financování formou dotací a grantů ze stát. rozpočtu
Existence zákl. právních předpisů a metodických doporučení k poskytování VKIS
Existující systém porovnávání a měření výkonu knihoven v ČR (benchmarking)
Zvyšující se podíl inform. gramotnosti a vzdělanosti v knihovnách
Docenění významu knihoven ze strany zřizovatelů a pozitivně vnímaný obraz knihoven a knihovnické profese ve veřejnosti.
Vytvoření základu Regionálního souborného katalogu ve třech regionech kraje
Vytváření komunitních center v knihovnách

Slabé stránky

Nevyrovnaná úroveň rozsahu a kvality poskytovaných VKIS v kraji
Vysoký počet tzv. detašovaných pracovišť internetu
Neochota některých knihoven zapojit se do kooperačních vztahů v rámci kraje
Nemožnost udržování vysoké úrovně nákupu výměnného fondu jako před rokem 2012
Snížení finančního zajištění RF v kraji na polovinu objemu z let 2005-2009
Zastarávání techniky pořízené z dot. programů VISK3 a grantů kraje
Neochota některých obcí zajistit pro fungování knihoven důstojnější podmínky a obměnit inform. techniku
Nízké procento vlastních webových stránek knihoven v kraji.
Nízký počet bezbariérových knihoven
Nedostatečné personální zajištění metodických oddělení pověřených knihoven
Nedřešené autorsko-právní aspekty služeb knihoven v dig. prostředí
Obtíže při zajišťování přístupu k placeným el. informačním zdrojům a specializovaným knih. fondům
Vysoký věkový průměr a výrazná feminizace knihovnictví
Omezená provozní doba některých knihoven
Nepřipravenost knihoven na spuštění procesu digitalizace
Neschopnost knihoven pružně reagovat na poptávku a potřeby koncových uživatelů
Konzervativnost některých knihoven při poskytování VKIS a nízká úroveň jejich zapojování do celostátních akcí a kampaní.

Příležitosti

Příznivý obraz knihoven jako důležitých kulturních vzdělávacích, informačních a komunitních center
Zapojení knihoven do systémů školního a mimoškolního vzdělávání, zejména v oblasti informační výchovy
Digitalizace regionálních fondů a unikátních dokumentů
Možnosti využití mobilní komunikace s uživatelem
Potenciál inf. technologií knihoven a schopnost knihovníků jej využít ke zlepšení služeb
Systém vzdělávání knihovníků reagující na aktuální potřeby v modernizaci služeb
Statistické výsledky knihoven potvrzující, že zájem uživatelů o jejich služby neklesá i přes nepříznivé prognózy v souvislosti s rozvojem internetu a digitalizace.

Rizika

Omezování financí z veřejných zdrojů, nedostatek prostředků omezí služby a zabrání jejich dalšímu rozvoji a modernizaci
Stagnace služeb povede k poklesu zájmu uživatelů
Konkurence dalších volnočasových aktivit
Narušení rovného přístupu k VKIS snahou o jejich zpoplatnění, tím i likvidace povědomí o knihovnách jako veřejné službě
Neúspěch jednání zástupců knihovnické veřejnosti v oblasti autorských práv
Personální, technické a logistické problémy v oblasti digitalizace
Přerušení kontinuity v dostupnosti EIZ
Nedostatečné mzdové ohodnocení, demotivující mzdový systém může způsobit odliv kvalifikovaných pracovníků z knihoven a sníží zájem stávajících knihovníků o celoživotní vzdělávání či doškolení.

3. KONCEPCE

Východiska. Zásadní politické a legislativní materiály

Účelem této koncepce je stanovit směr rozvoje knihoven na území Pk tak, aby se při naplňování zákona č.257/2011 Sb. o knihovnách, ve znění pozdějších předpisů, staly integrovanou součástí moderního celostátně koordinovaného systému knihoven, který by měl vzniknout na základě aktuální celostátní **Koncepce rozvoje knihoven v ČR na léta 2011 – 2015 včetně internetizace knihoven**. Zařazení knihoven našeho kraje do tohoto systému je předpokladem schopnosti poskytovat moderní a sofistikované veřejné knihovnické a informační služby v souladu s požadavky společnosti a zajistit tak přístup k nim všem občanům bez rozdílu. Koncepce vychází rovněž ze strategie naplňování základních politických a legislativních materiálů vztahujících se ke knihovnám a jejich úloze ve společnosti přijatých Evropskou unií, Vládou ČR, Parlamentem ČR a Mezinárodní federací knihovnických asociací (IFLA) v uplynulých letech.

Nejdůležitější obecně závazné předpisy a zákony

- Zákon č. **257/2001 Sb.** o knihovnách a provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. **124/2011 Sb.**, kterým se mění zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

- **Zákon č. 176/2006 Sb.**, úplné znění zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
- **Zákon č. 302/2000 Sb.**, kterým se mění zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)
- **Zákon č. 168/2008 Sb.**, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- **Zákon č. 483/2004 Sb.**, kterým se mění zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č.186/2004 Sb.
- **Zákon č. 525/2004 Sb.**, úplné znění zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn
- **Zákon č. 211/2009 Sb.**, úplné znění zákona č.130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), jak vyplývá z pozdějších změn
- **Zákon č. 1/2005 Sb.**, kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
-
- **Zákon č.27/2009 Sb.**, úplné znění zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů, jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 320/2001 Sb., ze dne 28.1.2010
-
- **Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. 88/2002 Sb.** k provedení zákona č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb
-
- **Státní kulturní politika na léta 2009 – 2014**“, přijatá usnesením vlády ČR ze dne 19. listopadu 2008 č. 1452
-
- **EVROPA 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění**
- **Usnesení vlády ČR č.44** ze dne 14.1.2004 ke koncepci Projektu internetizace knihoven
- **Charta o uchování digitálního dědictví**, přijatá 32. zasedáním Generální konference UNESCO, Paříž 2003
- **Rezoluce č. 33**, přijatá na 29. zasedání Generální konference UNESCO, Paříž 1997 (užívání trvanlivějšího tj. nekyselého papíru a nápravných opatření)

- **Doporučení o podpoře a užívání více jazyků a všeobecném přístupu do kyberprostoru přijatém 32.zasedáním Generální konference UNESCO, Paříž 2003**
- **Program UNESCO „Paměť světa“**
- **Standard pro dobrou knihovnu – Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky, Národní knihovna ČR, Praha 2012, 1. vydání**
- **Směrnice IFLA Služby veřejných knihoven 2. zcela přepracované vydání Národní knihovna ČR KI, Praha 2012, 1.vydání**

Hlavní cíl

Hlavním cílem koncepce je definování podmínek pro vytvoření komplexního souboru služeb knihoven v reálném i digitálním prostoru. Důležitým prostředkem je pak využití informačních a komunikačních technologií pro rozvoj nových služeb veřejnosti tak, aby kdokoli nezávisle na tom, kde žije, měl k dispozici prostřednictvím své konkrétní knihovny přístup ke všem zdrojům, informacím a službám, které nabízí systém knihoven ČR jako celek.

Podstatnou roli v tomto procesu musí hrát uživatelsky příjemné rozhraní, které by činilo využívání knihovnických služeb jednoduchým a snadným. Důsledkem by měl být zvyšující se podíl lidí, kteří využívají aktivně služby knihoven jako důležitých prvků společenské vzdělávací infrastruktury.

Systém knihoven v kraji musí veřejnosti poskytovat

- Přístup k informacím publikovaným v jakékoliv podobě a jakýchkoliv médiích
- Přístup ke knihovním fondům v jakékoliv podobě
- Přístup k celosvětové informační síti a kvalifikovanou pomoc při jejím využívání
- Elektronické dodávání dokumentů
- Prostorové a technické podmínky pro studium
- Prostorové a technické podmínky pro setkávání, komunitní činnosti, kulturní a vzdělávací aktivity

Aby tento cíl mohl být naplňován, je třeba rozvinout co nejširší kooperaci nejen knihoven v rámci regionů, kraje a celé republiky, ale také vzájemnou spolupráci s dalšími prvky systému - vzdělávacími a kulturními institucemi, školami, dalšími partnery, obcemi a městy. Tato koncepce si klade za úkol připravit rámcový postup dalšího rozvoje veřejných knihovnických a informačních služeb v Pardubickém kraji včetně regionálních funkcí. Obsahem koncepce pak musí být stanovení úkolů pro všechny knihovny systému, od KK, pověřených knihoven v regionech, až po všechny profesionální knihovny a knihovny s dobrovolnými pracovníky. Aby mohla být koncepce naplňována, je třeba pečovat o udržení úrovně odborného standardu služeb, odstraňování diferencí v jednotlivých částech kraje, zapojení do celostátního

systému připravovaných nových služeb reagujících na aktuální potřeby informační společnosti, trvalý růst kvalifikační úrovně pracovníků knihoven v rámci celoživotního vzdělávání za současného efektivního využití finančních prostředků. Roli koordinátora přitom musí sehrávat zejména KK a všechny pověřené knihovny v regionech.

Základní oblasti celostátní koncepce

- Digitalizace knihovních fondů, ochrana a zpřístupnění kulturního dědictví
- Přístup k informačním zdrojům a službám knihoven
- Podpora vzdělávání a čtenářské gramotnosti
- Rovný přístup ke službám knihoven
- Kvalita, efektivita a marketing služeb
- Rozvoj lidských zdrojů

Krajská koncepce musí reagovat na úkoly celostátní koncepce a v rámci knihovnického systému vytvořit podmínky pro efektivní zapojení knihoven kraje do celostátně tvořeného moderního kulturního a informačního prostředí, v němž se každá z knihoven stane pro občana místem přístupu do světa knihovnických informací bez omezení a handicapů. Proto jsou v koncepci zmiňovány také úkoly zpracováváné na celonárodní úrovni, aby byla zřejmá nutnost navázání na vznikající nebo již vytvořené a zdokonalující se celostátní systémy a aktivity. Vytvoření fungujícího systému na všech úrovních vyžaduje důkladné seznámení všech, kteří mohou a musí rozvoj knihovnictví ovlivnit, s celostátně přijatými opatřeními. Z toho důvodu krajská koncepce reflektuje úkoly **Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011-2015 včetně internetizace knihoven** a připomíná také její národní působnost v okruzích, které vyplývají z jednotlivých oblastí rozvoje systému knihoven.

A. Digitalizace knihovních fondů, ochrana a zpřístupnění kulturního dědictví

1. Digitalizovat tištěné dokumenty a shromažďovat digitální dokumenty jako součást kulturního a vědeckého dědictví

Již probíhající digitalizace se týká dokumentů významné historické hodnoty a má za cíl jednak uchování a ochranu originálních nosičů nebo zachování obsahu i po případném rozpadu nebo ztrátě originálního dokumentu. Koncepce však musí nyní řešit novou vlnu masové digitalizace, která se bude zaměřovat také na produkci 20. a 21. století a také specializované sbírky regionální povahy. Výsledkem by mělo být široké zpřístupnění historických, regionálních i novodobých dokumentů tak, aby se staly významným impulsem pro rozvoj vědy a vzdělávání.

Dílčí cíle:

Na celostátní úrovni vytvoření Národní digitální knihovny provozované Národní knihovnou ČR.

Na krajské a regionální úrovni zapojit největší knihovny v krajích a regionech (včetně specializovaných knihoven) do procesu digitalizace v podmínkách krajské kooperace a koordinovat postup digitalizace dokumentů s regionálním i nadregionálním charakterem se všemi dalšími paměťovými institucemi Pk. Vytvořit v KK specializované digitalizační centrum s dostatečnou kapacitou úložiště, které bude sloužit nejen k digitalizaci fondů této organizace, ale také dalších paměťových institucí kraje (archivy, muzea, galerie atd.). S ohledem na celostátní pravidla

spolupráce knihoven v této oblasti a v součinnosti s dalšími krajskými a regionálními institucemi vytvořit střednědobý plán postupu digitalizace fondů v kraji, který bude každoročně upřesňován a aktualizován na základě probíhajícího procesu digitalizace a kontrolován tak, aby bylo zaručeno efektivní využití centra. Celý proces je závislý na jednání národních oborových institucí v souvislosti s tvorbou doporučení pro nové formáty metadat a digitálních objektů. Celý proces digitalizace by měl být propojen (a na národní úrovni kompatibilní) prostřednictvím kooperačního nástroje pro digitalizaci typu Registr digitalizace nebo centrální digitální knihovna Kramerius a případnou vazbou na národní nebo mezinárodní systém přidělování identifikátorů. Dalším stupněm pak bude vytváření podmínek pro integraci digitalizovaných dokumentů na evropské úrovni a zpřístupnění nejvýznamnějších dokumentů prostřednictvím Světové digitální knihovny UNESCO.

Výsledkem digitalizace bylo zpřístupnění digitalizovaných dokumentů prostřednictvím knihoven.

Finanční zajištění : prostřednictvím zřizovatele KK a dotačního programu VISK MK ČR, na národní úrovni využití strukturálních fondů EU (IOP,ROP).....10 mil. Kč.

Zajistí: KK za podpory Pk, v rámci mezioborové spolupráce knihovny dalších institucí kraje, archivy, muzea apod.

Návaznost na Státní kulturní politiku: 3.6. Digitalizace kulturního obsahu

2. Vytvořit legislativní, organizační a technické předpoklady trvalého uchování a zpřístupnění publikovaných digitálních a nově digitalizovaných dokumentů jako důležité složky kulturního a vědeckého dědictví

Již dnes postupující digitalizace a rozvoj technologií způsobuje obrovský nárůst objemu digitalizovaných dat a jejich prozatím živelnému užití nebo spíše nevyužívání. Legislativní proces prozatím tuto oblast nezasáhl a není tedy jasně určeno, za jakých podmínek bude toto digitální kulturní dědictví poskytováno a zpřístupněno veřejnosti. Kromě toho stále chybí jasně dané spolehlivé technické podmínky pro jejich trvalé uchování a tím je vytvářeno riziko ztrát a poškození již digitalizovaných dokumentů. Aby se v budoucnu zabránilo nevratným ztrátám je třeba urychleně pracovat na procesu novelizace legislativy povinného výtisku a na zbudování technických podmínek pro certifikovaná úložiště dat, která budou garantovat jejich trvalé uchování a zpřístupnění. S tím také souvisí dopracování stávajících právních dokumentů v návaznosti na vývoj mezinárodní a unijní legislativy, týkající se případné kompenzace autorských práv, což je prozatím neustále v jednání.

Výsledkem by mělo být vytvoření uceleného systému trvalého uchování a zpřístupnění digitálních dokumentů a zajištění jeho stabilního provozu a rozvoje. Krajská databáze digitálních dokumentů by měla být jeho nedílnou součástí.

Dílčí cíle:

Podporovat vytvoření národní koncepce dlouhodobé ochrany digitálních dat pro knihovny a vytvořit organizační a technické předpoklady pro trvalé uchování a zpřístupňování digitálních a digitalizovaných dokumentů. Zapojit krajské centrum do národní sítě certifikovaných digitálních úložišť na základě certifikace podle celostátně stanovených podmínek.

Finanční zajištění: z prostředků zřizovatele KK a pomocí dotačního programu VISK MK

ČR.....Portálové terminály (PC)..15 mil. Kč (postupně na 5 let).

Zajistí: KK za podpory Pk, v rámci mezioborové spolupráce knihovny dalších institucí kraje, archivy, muzea apod.

Návaznost na Státní kulturní politiku: 3.7. vytváření podmínek pro trvalé uchování a zpřístupnění digitálních dokumentů jako důležité složky kulturního dědictví.

3. Optimalizovat systém povinného výtisku (dále jen „PV“) tištěných dokumentů a zavést systém povinného ukládání elektronických dokumentů (odpovídající dnešnímu PV); zajistit jejich pohotové centrální zpracování a zpřístupnění, podporovat nástroje pro sdílenou katalogizaci

Institut povinného výtisku prozatím na území zajišťuje shromažďování a uchování tištěných dokumentů publikovaných na území ČR pro jejich současné a zejména budoucí využití. Narůstá však také produkce digitálních dokumentů a ty nejsou prozatím obecně vnímány jako integrální součást kulturního a vědeckého bohatství společnosti. Je třeba zpracovat novelu zákona tak, aby zahrnovala i tyto typy dokumentů a nastavila pravidla pro jejich shromažďování, zpracovávání, uchování a zpřístupňování. V souvislosti se zpracováním tohoto typu dokumentů bude třeba zajistit centrální zpracování publikovaných dokumentů tak, aby se odstranila multiplicitní zpracování v ostatních knihovnách a zvyšovala se kvalita knihovních katalogů a databází. Cílem je vybudování pohotové a efektivní sdílené katalogizace digitální produkce, která by byla k dispozici všem dalším příjemcům digitálních dokumentů. Dílčí úkoly v tomto případě leží na národní úrovni, krajský systém se procesu sdílené katalogizace zúčastní jako jeden z partnerů kooperace ve standardním režimu stahování záznamů po jeho zavedení.

Finanční zajištění: bez nároků na rozpočet KK a ostatních knihoven systému

Zajistí: KK a další profesionální knihovny kraje

Návaznost na Státní kulturní politiku: 3.7. vytváření podmínek pro trvalé uchování a zpřístupnění digitálních dokumentů jako důležité složky kulturního dědictví.

4. Vytvořit podmínky pro zajištění rovného přístupu ke všem druhům publikovaných dokumentů pro účely vzdělávání, výzkumu, vývoje a zpřístupňování kulturního dědictví

Dílčí cíle:

Vytváření podmínek pro rovný přístup ke všem druhům dokumentů reaguje na existenci evropské iniciativy *i2010:Digitální knihovna*, která směřuje k vytvoření jednotného přístupového bodu (Europeana) ke všem druhům dokumentů, které jsou v držení různých kulturních institucí, aby byly přístupné online, ať už jsou ve fyzické či elektronické podobě uloženy kdekoliv. Tomu v současné době brání především legislativní problémy s ochranou autorských práv. Na jejich uspokojivém vyřešení závisí budoucí možnost zapojení knihoven a ostatních kulturních institucí a jejich digitalizovaných dokumentů do tohoto evropského systému. Knihovny jsou

na rychlém řešení problému závislé především proto, že jsou ze zákona garanty volného přístupu k informacím pro potřeby vzdělávání, vědy a výzkumu.

Na národní úrovni je to stěžejní úkol, který podmiňuje další rozvoj poskytování elektronických služeb v knihovnách.

Finanční zajištění : na národní úrovni MK ČR prostředky na úhradu licencí za zpřístupnění chráněných děl.

Zajistí: nespadá do kompetence KK a knihoven krajského systému

Návaznost na Státní kulturní politiku: 1.6. Podpora rozvoje autorskoprávního systému, který bude, v souladu s mezinárodními a komunitárními závazky, založen na vyváženosti mezi legitimními zájmy nositelů práv, nejrozličnějších uživatelů předmětů autorskoprávní ochrany včetně podnikatelských subjektů i široké veřejnosti

2.7. Zvyšování povědomí veřejnosti a všech zainteresovaných subjektů o právech chráněných autorským zákonem .

5. Zpracovat a realizovat koncepci trvalého uchování a zpřístupnění tradičních textových dokumentů – knihy, periodika, rukopisy, historické fondy, hudebniny

Fondy knihoven obsahují rozsáhlou součást kulturního a vědeckého dědictví společnosti v tradiční podobě, které jsou ohroženy stárnutím a postupným rozpadem nosičů. Na celostátní úrovni dosud není ustaven systém ochrany, který by systematicky zajišťoval ochranu nejdůležitějších částí těchto fondů a umožnil tak jejich zachování pro budoucí generace. Na národní úrovni se jedná o vytvoření nejen pravidel, ale zejména kapacit pro ochranu a trvalé uchovávání unikátních specializovaných fondů jako důležité složky kulturního dědictví.

B. Přístup k informačním zdrojům a službám knihoven

6. Vytvořit jednotné rozhraní systému knihoven s cílem zprostředkování všech nabízených služeb z každé knihovny

Knihovny disponují mnohdy značným počtem elektronických zdrojů a databází, ale ty nejsou pro uživatele dostupné v potřebné míře, jejich design je různorodý a poskytované elektronické služby jsou mnohdy roztržité. Je třeba na celostátní úrovni stanovit jasně definovaná pravidla pro jejich využití a sjednotit jejich formu v uživatelsky přívětivém prostředí.

Cílem by měl být vznik silného centrálního portálu, jehož využití by zaručovalo knihovnám stejné podmínky a stejný design, pro uživatele by přinesl výhodu pohoťových a kvalitních služeb poskytnutých v kterékoliv knihovně v republice.

Dílčí cíle:

Na národní úrovni vytvoření portálu elektronických služeb jako základního stavebního kamene pro zajištění přístupu ze všech knihoven v součinnosti s evropskou digitální knihovnou Europeana. S tím bude souviset vytvoření systému sdílení uživatelských identit. Vyřešit problematiku on-line plateb pro poskytované knihovnické služby. Na krajské a regionální úrovni zajistit koordinovaný přístup

knihoven a jejich uživatelů k informačním zdrojům nabízeným celým systémem knihoven. Zkvalitnit a rozšířit systém poskytování meziknihovnických výpůjčních služeb. Na lokální úrovni vytvářet podmínky k tomu, aby každá z knihoven regionálních systémů mohla působit jako přístup do celého systému knihoven a všichni knihovníci byli schopni poskytnout uživateli komplexní služby při využívání tohoto přístupu. Na krajské a regionální úrovni tomu přizpůsobit obsah a formu vzdělávání knihovníků (profesionálních i dobrovolných). Na lokální úrovni to znamená vybavení a případnou obnovu kvalitního technického zajištění přístupu knihoven k internetu.

Zajistí: na národní úrovni NK ČR, MZK Brno, na krajské úrovni KK, na regionální úrovni pověřené knihovny, profesionální obsluhující knihovny, na lokální úrovni všechny knihovny a jejich zřizovatelé

Finanční zajištění: na krajské úrovni v rámci rozpočtu KK a RF, dotační programy MK ČR VISK, na lokální úrovni v rámci rozpočtů knihoven (viz digitalizace).

7. Zabezpečit efektivní dostupnost elektronických informačních zdrojů (dále jen EIZ) pro podporu VaVaI po roce 2011

Vzhledem k zařazení Krajské knihovny v Pardubicích do struktury systému veřejných knihoven a specializovaných knihoven v kraji a s ohledem na působnost Univerzitní knihovny Pardubice byl tento bod z krajské koncepce vyřazen. KK nemá vědu, výzkum a inovace ve zřizovací listině.

Tento bod KK splňuje tím, že na základě vystavení tzv. „Společného průkazu Krajské knihovny v Pardubicích a Univerzitní knihovny Univerzity Pardubice“ umožňuje zpřístupnění nákladných elektronických databází přímo v univerzitní knihovně. Tím nedochází k duplicitě v místě působení dvou velkých knihoven a plýtvání veřejných prostředků. KK se tak může soustředit na nákup databází určených pro sféru veřejných knihoven.

Finanční zajištění: na krajské úrovni se předpokládá působnost Univerzity Pardubice

Návaznost na Státní kulturní politiku: 3.3. Podpora akviziční činnosti muzeí, galerií, knihoven a Národního filmového archivu.

8. Zabezpečit efektivní dostupnost EIZ pro širokou veřejnost

Knihovny ze zákona zajišťují rovný přístup k publikovaným dokumentům v podobě knih, periodik apod. Současná doba přináší stále se rozšiřující objem dokumentů publikovaných pouze v digitální podobě na internetu. Kvalitní a rozsáhlé informační zdroje jsou však většinou přístupné pouze jako služba za úplatu. Knihovny musí v budoucnu získávat licence pro přístup k těmto zdrojům a umožnit svým uživatelům využití těchto zdrojů pro potřeby vzdělávání, osobního rozvoje i trávení volného času.

Dílčí cíle:

Provést a zpracovat výsledky analýzy nabídky a poptávky EIZ pro veřejnost a navrhnout způsob nákupu licencí EIZ v souvislosti s možnými dotačními programy MK ČR. Spolupracovat na vytváření konsorcií knihoven při nákupu a zajištění EIZ a jednat s vydavateli a distributory EIZ o získání licencí.

Zajistí: na národní úrovni NK ČR, předpokládá se mezirezortní spolupráce knihoven (MŠMT, MZd, MZe, AV ČR, MŽP, na krajské úrovni se předpokládá spolupráce KK

Finanční zajištění : V rozpočtu KK, případné využití dot. programů MK ČR, pro celý Pk.....100 tis.Kč/rok.

Návaznost na Státní kulturní politiku: 3.3. Podpora akviziční činnosti muzeí, galerií, knihoven a Národního filmového archivu

C. Podpora vzdělávání a čtenářské gramotnosti

9. Podporovat úlohu knihoven jako přirozených center rozvoje občanských komunit a jejich kreativity.

Rozvoj internetu a masová digitalizace tištěné produkce vytváří podmínky pro možný pokles zájmu populace o tradiční knihovnické služby. To však naopak otevírá prostor pro rozvoj netradičních služeb knihoven a možnost soustředit se na konkrétní potřeby obsluhované komunity. Snahou knihoven by mělo být zavádění služeb „na míru“ a vytváření přirozených kulturních, vzdělávacích a komunitních center v obcích. Na lokálních úrovních tak podporovat činnosti knihoven kreativitu všech věkových a sociálních skupin a aktivní zájem občanů o život v obci.

Dílčí cíle:

Podporovat zlepšování prostorových, materiálních a technických podmínek knihoven pro rozvoj nových činností a vytváření informačních a komunitních center v obcích. Motivovat zřizovatele k větší péči o knihovnu propagací dobrých a pozoruhodných aktivit knihoven v regionech, oceněním nejlepších knihoven a knihovnických počinů. Vytvářet na krajské úrovni podmínky pro oceňování významných úspěchů knihoven kraje v celostátních soutěžích, zveřejňovat tyto úspěchy a mediálně rozšiřovat povědomí o nejlepších knihovnách regionů. Propojovat knihovny s ostatními informačními institucemi a zdroji (turistická infocentra, Česká centrála cestovního ruchu). Podporovat výměny zkušeností a inspirativní dílny jako zdroje námětů pro nové činnosti knihoven. Na lokálních úrovních spolupracovat se školami všech stupňů, zejména v oblasti informační výchovy (žáky, studenty i pedagogy), soustředit se na péči o nejmladší čtenáře a získávat je cílenou spoluprací s rodiči, prarodiči a předškolními zařízeními v obcích. Využívat k tomuto účelu také celostátních kampaní a aktivit iniciovaných profesními organizacemi. Tento úkol vyžaduje rovněž mezirezortní spolupráci (MŠMT, MMR, MŽP, MV atd.).

Zajistí : Pk, KK, na regionálních úrovních pověřené a obsluhující knihovny, na lokální úrovni knihovny a zřizovatelé knihoven

Finanční zajištění: v rámci dotačních programů Pk RF a rozpočtu KK, rozpočty knihoven na všech úrovních, rozpočty měst a obcí, z dotačních programů MK ČR VISK a Knihovna 21. století

10. Zakotvit podporu zvyšování schopnosti efektivně užívat knihovny ve školských vzdělávacích programech a v koncepci celoživotního učení

Knihovny se v některých místech již staly přirozenou součástí infrastruktury systému školního a mimoškolního vzdělávání a celoživotního učení i získávání občanských znalostí. Jejich vybavení informačními technologiemi umožňuje využívání široké řady informačních služeb. Jejich využití v procesu vzdělávání a při zvládnutí různých životních situací je podmíněno získáním náležitě literární, dokumentové, počítačové a informační gramotnosti obyvatel. Ne všude je však spolupráce škol a knihoven dostatečně rozvinutá a proto je třeba se zaměřit na odstraňování těchto regionálních rozdílů a na vyrovnávání úrovně v této oblasti tak, aby komunikace knihoven se školami probíhala efektivně a systematicky v průběhu celého roku a přinášela výsledky ve zvyšování čtenářské gramotnosti mladých uživatelů. To se pak odráží ve vyšší školní úspěšnosti a následných studijních výsledcích uživatelů a konečně i v profesním uplatnění. Zahrnout principy poskytování služeb systémem knihoven do koncepčních materiálů jiných resortů. Podporou knihoven jako vzdělávacích center pro spolupráci s resortem školství vytvářet podmínky pro zvyšování čtenářské gramotnosti a rozšiřovat povědomí o službách knihoven mezi potenciálními uživateli.

Zajistí: Na národní úrovni MK ČR a MŠMT, na krajské úrovni KK v rámci RF, na regionální úrovni pověřené a obsluhující knihovny, na lokální úrovni všechny ostatní knihovny zřizované obcemi a městy.

Finanční zajištění: V rámci dotačních programů MK ČR VISK, KK prostřednictvím RF, rozpočty zřizovatelů knihoven

Návaznost na Státní kulturní politiku: 2.4. Posílení výuky znalostí o kultuře a kulturních dovednostech ve vzdělávacích zařízeních.

D. Rovný přístup ke službám knihoven

11. Zlepšit dostupnost knihoven a jejich služeb, prosadit kritéria bezbariérovosti služeb jako kritérium hodnocení jejich kvality

Knihovny jsou garanty rovného přístupu ke službám a informacím na základě zákona č.257/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů. V některých knihovnách však provozní, prostorové a technické podmínky podmiňují využití VKIS pro některé skupiny uživatelů a to může vytvářet nežádoucí bariéry ve využívání knihoven. V tomto směru je ještě v některých regionech a místech nebo oblastech kraje úroveň nevyrovnaná a VKIS pro některé skupiny obyvatel hůře dostupné. Cílem by mělo být poskytování neomezeného rozsahu služeb všem uživatelům jakéhokoliv sociálního či ekonomického postavení, náboženského vyznání nebo zdravotního stavu v bezbariérové knihovně, se specifickým vybavením pro zrakově handicapované klienty, s možností asistenčních služeb, systémem slev a případně dalších služeb pro příslušníky národnostních menšin.

Dílčí cíle:

Vyhodnocovat bezbariérovost knihoven v rámci každoročního šetření statistických výsledků činnosti knihoven v souvislosti s naplňování standard (provozní doba, dostupnost knihovny, plocha pro uživatele, počet studijních míst, počet míst s přístupem na internet). Seznamovat zřizovatele a provozovatele knihoven v kraji s těmito standardy a propagovat dobré příklady z praxe. Mediálně zviditelnit nejlepší knihovny a s pomocí krajských orgánů ocenit zřizovatele, kteří v daném období zlepšují bezbariérový přístup ve svých knihovnách. Hledat možnosti alternativních způsobů rozšiřování provozní doby internetu v malých knihovnách a iniciovat jednání s krajskými orgány o eventuálním zřízení dotačního programu podpory pro zřizovatele knihoven směřujícího k odstraňování bariér v činnosti knihoven.

Podněcovat knihovny k zavádění různých typů služeb pro občany obcí nebo jejich částí, kde knihovna není, pro klienty sociálních a zdravotnických zařízení a ústavů různými způsoby donáškové služby popř. akcí s kulturním a vzdělávacím obsahem.

Zajistí: KK, pověřené knihovny, profesionální i neprofesionální knihovny, zřizovatelé knihoven všech stupňů; metodická podpora zřizovatelů.

Finanční zajištění: z rozpočtů zřizovatelů, dotační programy MK ČR VISK3 a kraje, dotační programy, nadace.

Návaznost na Státní kulturní politiku: 2.5. Podpora projektů usnadňujících přístup znevýhodněných občanů a minorit ke kulturním službám

12. Podporovat knihovny jako garanta rovného přístupu k informačním zdrojům a síti internet

Knihovny poskytují ze zákona přístup k bezplatnému internetu, ovšem pro některá místa je tento přístup limitován počtem provozních hodin knihoven. Týká se to zvláště venkovských oblastí, kde byla sice pracoviště knihoven s dobrovolným pracovníkem vybavena internetovou stanicí, ale provozní hodiny jsou omezeny na jednu nebo dvě hodiny týdně. To snižuje možnost využití pořízené techniky a internetového připojení, které bylo mnohde pořízeno ze státních prostředků z Projektů internetizace knihoven a z prostředků kraje. Tím jsou do jisté míry také mařeny investice, které byly z veřejných zdrojů financovány. Cílem by měla být vyšší využitelnost vložených investic prodloužením provozní doby malých knihoven alespoň na úroveň novelizovaného standardu. Zároveň je třeba, aby se knihovníci stali kvalifikovanými asistenty klientů, kteří z nějakého důvodu prozatím neumějí standardně využívat informační techniku k vyhledávání informací a tím se podíleli na zvyšování počítačové gramotnosti obyvatel (senioři, sociálně vyloučené skupiny, nezaměstnaní apod.) a všeobecných znalostech a využívání informací Portálu veřejné správy.

Dílčí cíle:

Na lokální úrovni v městech a obcích, kde jsou vytvořeny podmínky, hledat náhradní možnosti připojení k internetu z vlastních zdrojů. Podporovat obměnu/údržbu technických prostředků k zajištění vysokorychlostního připojení k internetu v obcích, zvláště nejmenších sídlech kraje. Navrhnout při jednání s představiteli kraje vypsání grantových programů pro obnovu informační techniky

pro knihovny. Připravit knihovny na poskytování moderních digitálních služeb jako součást nových VKIS zajišťujících v co nejširší míře zpřístupnění dokumentů veškerého kulturního a vědeckého bohatství laické i odborné veřejnosti. Pravidelně zjišťovat dovednosti knihovníků zejména malých knihoven v oblasti využití komunikačních technologií, jejich schopnosti poskytovat na požádání asistenční služby svým uživatelům a podle potřeby proškolovat nově nastupující knihovníky a knihovnice. Využívat k tomu metodické vedení pověřených i obsluhujících knihoven, popř. dotační programy MK ČR (VISK2).

Zajistí: krajská knihovna, pověřené knihovny, obsluhující knihovny, zřizovatelé všech typů knihoven, kraj

Finanční zajištění: zřizovatelé knihoven, grantové programy MK ČR (VISK) a kraje

Návaznost na Státní kulturní politiku:

2.5. Podpora projektů usnadňujících přístup znevýhodněných občanů a minorit ke kulturním službám

3.4. Podpora lepšího materiálního, prostorového a technického zázemí muzeí, galerií a knihoven

13. Rozvíjet regionální funkce knihoven a formovat krajské systémy knihoven na principu spolupráce knihoven regionu s cílem dosáhnout poskytování standardizované úrovně VKIS bez ohledu na velikost obce a lokalitu, v níž knihovna působí

Krajské knihovny a jimi pověřené knihovny v regionech poskytují ze zákona služby z výkonu RF knihovnám v menších obcích a malých městech. Financování systému zajišťuje kraj. Poslední roky znamenaly značný úbytek finančních prostředků na tyto činnosti, což snižuje možnost plnění základních cílů systému a tou je vyrovnávání rozdílů v poskytování VKIS malými knihovnami kraje a je příčinou diferencí mezi obcemi, regiony a některými oblastmi kraje.

Dílčí cíle: Zajistit přiměřené finanční prostředky na fungování systému služeb z výkonu RF v kraji a stabilizovat personální situaci knihoven zodpovídajících za výkon RF.

Zintenzivnit komunikaci se zřizovateli knihoven s cílem neustále vysvětlovat a připomínat výhody kooperačního systému knihoven v rámci kraje a regionů. Posilovat tak povědomí a odpovědnost zřizovatelů za činnost svých knihoven a zlepšení situace v poskytování VKIS ve svých obcích. Preferovat pomoc malým knihovnám zejména v regionech, které vykazují nižší úroveň poskytovaných VKIS a pomáhat jim všemi dostupnými prostředky a službami. Zajišťovat pro tyto knihovny vzdělávací aktivity a inspirativní dílny, dbát na kvalitní a neustále se rozšiřující nabídku výměnných fondů (i netradičních dokumentů) a pomáhat při zavádění automatizace výpůjčních procesů a registraci a zpracování webových stránek knihoven. Podporovat kvalitní kooperativní zpracovávání místních fondů a vytváření regionálních souborných katalogů.

Zajistí: KK, pověřené a obsluhující knihovny, všechny veřejné knihovny a jejich zřizovatelé, Pk

Finanční zajištění: Pk, rozpočty zřizovatelů, v rámci rozpočtů knihoven nárůst dotace na RF min. 1,5 mil. Kč/rok.

Návaznost na Státní kulturní politiku: 3.10. Projekty kooperativního a dlouhodobého financování

E. Kvalita, efektivita a marketing služeb

14. Aktualizovat a zavést do praxe standardy kvality VKIS

Knihovny jsou garanty rovného přístupu k informacím a vzdělávání, což je podmíněno jejich odpovídajícím finančním, technickým a prostorovým zajištěním. Bez toho nemohou své služby a jejich výkon přizpůsobovat zvyšující se náročnosti a intenzitě požadavků veřejnosti. Kvalita a rozsah služeb jsou tak závislé na zlepšování infrastruktury, technických parametrů a odstraňování bariér na všech stupních a ve všech typech služeb. Vytvoření nových služeb přitom závisí také na zavádění přesných pravidel a odpovědnosti mezi knihovnami při poskytování služeb kooperativního charakteru. Každý obyvatel by tak měl mít přístup k VKIS nezávisle na svém sociálním a ekonomickém postavení i na tom, zda sídlí ve městě nebo v malé obci.

Cílem zavádění aktualizovaných standardů VKIS do praxe je právě toto vyrovnání rozdílů v poskytování služeb ve městech a na venkově. Prostředkem k tomu musí být všeobecně známé a přijaté standardy VKIS, které byly novelizovány na jaře 2012 *Metodickým pokynem Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území ČR*. Ten stanoví, jak má vypadat dobře fungující a uživatelsky přívětivá knihovna, která je schopna poskytnout na požádání všechny dostupné služby bez omezení. Ve svém důsledku pak zavedení standardů a jejich přijetí širokou veřejností, provozovateli a zřizovateli knihoven povede ke spokojenosti uživatelů, která je hlavním cílem. Formami a metodami práce v tomto případě bude zejména široká informační kampaň určená nejen knihovníkům, ale také zřizovatelům, obcím, krajům, politickým orgánům a k tomuto účelu je vhodné využít médií, webů knihoven, jednání na místní i krajské úrovni, setkávání se zřizovateli, představiteli Asociace krajů, Spolku pro obnovu venkova, Svazu měst a obcí apod. Pro účely vyhodnocování výkonů knihoven je třeba využívat jednak hodnoty měření standardů v ročních statistických šetřeních, jednak projektu Benchmarking, do něhož je zapojena v Pardubickém kraji stále ještě malá část veřejných knihoven. Významnou úlohu by měla sehrát motivace zřizovatelů k lepšímu zajištění činnosti knihoven formou ohodnocení v soutěžích Vesnice roku a Knihovna roku. Dobré výsledky činnosti, náležitá péče zřizovatele o knihovnu a významná ocenění knihoven musí být mediálně využita pro propagaci, aby se stala inspirací a návodem pro další zainteresované subjekty.

Pravdivý pohled veřejnosti na služby knihoven je třeba pravidelně zjišťovat analýzou spokojenosti a šetřením potřeb uživatelů, které dávají adekvátní obraz poskytovaných služeb a jsou kvalifikovaným měřítkem oprávněnosti existence knihoven. Vyhodnocení musí být vždy publikováno jak směrem k veřejnosti, tak i směrem ke zřizovateli a také nadřízeným knihovnám. Nástrojem by měl být standardizovaný dotazník s možností doplnění některých specifických otázek, podle potřeb a podmínek konkrétní knihovny. Vyhodnocení dotazníku by mělo být prováděno automaticky na základě centrálně fungujícího systému.

Dílčí cíle:

Na národní úrovni zpracování standardů prostorového vybavení knihoven, stanovení časových parametrů dostupnosti knihovnických služeb pro veřejnost a pro sdílení služeb mezi knihovnami, standardů nových typů služeb na míru.

Na krajské úrovni motivovat zřizovatele a provozovatele knihoven k lepšímu zajištění činnosti knihoven různými typy pobídek a hodnocení.

Zajistí: KK, pověřené knihovny, obsluhující knihovny v regionech, zřizovatelé knihoven v kraji

Finanční zajištění : Pk, zřizovatelé všech typů knihoven, vyčlenit fin. prostředky na PR, např. grantovou politikou kraje.

Návaznost na Státní kulturní politiku: 2.1. Mechanismus evaluace nabídky veřejných kulturních služeb

15. Zpracovat metodiku ekonomických výzkumů návratnosti investic v knihovnách

Knihovny jako veřejné instituce, financované z veřejných zdrojů prozatím nemají dostatečný nástroj ekonomického zhodnocení jejich přínosu společenskému rozvoji. Návratnost investic z veřejných prostředků nemůže být měřena a tím se knihovny dostávají do role zbytečných institucí, jejichž přínos je sice obecně kulturní, ale není doceněna jejich role ve finančních přínosech pro společnost. Taková metodika je v zahraničí již využívána a její uplatnění v podmínkách naší společnosti by znamenalo mnohem lepší měřitelnost produktivity a efektivity výkonů služeb poskytovaných v knihovnách.

Dílčí cíle:

Cílem je dodat veřejné správě a zřizovatelům knihoven nástroj k hodnocení produktivity a efektivity veřejných prostředků vložených do oblasti knihovnictví. *Na národní úrovni* je třeba metodiku zpracovat a *na úrovni krajské a regionální* prezentovat a zasadit se o její uplatňování a zavedení do praxe všech knihoven.

Zajistí: na krajské a regionální úrovni KK a knihovny všech stupňů, zřizovatelé knihoven

Finanční zajištění: bez nároků na rozpočty

Návaznost na Státní kulturní politiku: 1.3. Program vyhodnocování přínosů kultury pro jiné obory včetně ekonomické evaluace.

16. Podporovat šetření informačních potřeb obyvatel na národní a lokální úrovni a využívat je pro optimalizaci VKIS

Rozvoj informačních technologií a masové využití internetu mění informační potřeby obyvatel a způsob vyhledávání informací. V souvislosti s tím klesá úroveň čtenářské gramotnosti a neschopnost selektovat a kriticky hodnotit získané informace. Úlohou knihoven by mělo být sledování informačních potřeb uživatelů (ale i ostatní populace) a reagovat na změny v informačních potřebách a pomáhat při výběru důvěryhodných pramenů. Knihovny byly vždy vnímány jako instituce

s vysokou mírou důvěryhodnosti a obecně jsou považovány za zdroje relevantních informací z většiny společenských a vědních oborů.

Dílčí cíle:

Provádět pravidelná šetření informačních potřeb a čtenářské gramotnosti zejména u dětských uživatelů knihoven, ale i u ostatní populace, na lokální úrovni a vyhodnocovat je. Pro tyto účely využívat standardizované dotazníky zjišťování informačních potřeb a spokojenosti pro jednotlivé typy knihoven a také statistická data z knihovnických systémů. Pozornost věnovat také šetření potřeb obyvatel neuživatelů VKIS, tak aby bylo možné přizpůsobovat nové služby knihoven i jim a získávat tak nové uživatele. Prostředkem by měly být dotazníková šetření, spolupráce se školami všech stupňů, dobrovolníci v knihovnách apod.

Zajistí: všechny typy knihoven kraje

Finanční zajištění: v rámci rozpočtů knihoven; min. 1x za 5 let 5 tis. Kč

Návaznost na Státní kulturní politiku: 1.1. Program zmapování a analýzy potřeb umění, kulturních a kreativních průmyslů v ČR a transfer mezinárodních zkušeností.

17. Podporovat marketingové aktivity centrálních i lokálních služeb systému knihoven

Knihovny jsou i přes značné zastoupení informačních technologií v jejich provozech vnímány jako instituce půjčující jen knihy. V současnosti jsou však již mnohde poskytovateli řady nových služeb v digitálním prostředí. Stávají se informačními, vzdělávacími, kulturními a komunitními centry obcí. Úkolem je zvyšovat v populaci podíl lidí, kteří dokáží využívat nových služeb knihoven.

Dílčí cíle:

Na národní úrovni zajistit výkon marketingových aktivit a public relation systému knihoven, podporovat propagaci aktivit knihoven na všech úrovních. Trvale pečovat o kvalitu webových stránek knihoven v kraji, vnější označení knihoven v obcích, propagaci akcí knihoven v regionálních i lokálních médiích, propagovat dobré knihovny formou výjezdních porad a metodických návštěv ostatních knihovníků i zřizovatelů knihoven v kraji, navazovat stálou spolupráci s médii a podílet se na propagaci knihovnických aktivit v kraji v době celostátních knihovnických kampaní i mimo ně (Noc s Andersenem, Den pro dětskou knihu, Knihovna roku, Kamarádka knihovna apod.). Podporovat rovněž mezioborovou spolupráci tak, aby se zviditelnila úloha knihoven v životě měst a obcí při akcích kulturního, historického a společenského významu.

Zajistí: knihovny a jejich zřizovatele na krajské, regionální, lokální úrovni.

Finanční zajištění : v rámci rozpočtů knihoven, systému RF v kraji, z rozpočtů zřizovatelů. Finanční prostředky na PR.

F. Rozvoj lidských zdrojů

18. Zvyšovat kvalifikační úroveň pracovníků knihoven s cílem adaptovat je na rychle se měnící odborné nároky jejich profese

Naplňování koncepce je závislé na profesních schopnostech a kvalifikační úrovni pracovníků knihoven. Bez soustavného vzdělávání (celoživotní vzdělávání) by nebylo možné reagovat na rychle se měnící prostředí a potřeby informační

společnosti. Pracovníci knihoven musí být kvalitními a spolehlivými pomocníky uživatelů při vyhledávání a využívání informací.

V knihovnách musí působit odborně vzdělaní a motivovaní pracovníci s vysokou úrovní znalostí počítačové a informační gramotnosti, kteří mohou být kvalitním zprostředkovatelem nových VKIS v digitálním prostředí.

Dílčí cíle:

Na národní úrovni zpracovat ucelený systém celoživotního vzdělávání knihovníků s důrazem na požadavky praxe., zavést systém akreditovaného vzdělávání profesionálních knihovníků a informačních specialistů. Zpracovat typové pozice knihovnických profesí v Národní soustavě povolání a dílčí kvalifikace v rámci Národní soustavy kvalifikací. Soustavně a periodicky proškolovat manažery profesionálních knihoven v oblasti řízení lidských zdrojů.

Na krajské a regionální úrovni pokračovat v organizování vzdělávacích aktivit v aktuálních oblastech práce knihoven a v odborných knihovnických činnostech, jak pro profesionální tak i neprofesionální knihovníky. Podporovat tyto vzdělávací aktivity a účast knihovníků na nich jako jednoho ze způsobů zvyšování profesních znalostí a dovedností v rychle se měnícím světě informačních technologií, zdrojů, metod a činností. Využívat k tomu také výměny zkušeností knihoven v regionech a v kraji, porad a metodických návštěv, výjezdních zasedání a vzorových akcí s cílem inspirovat a podněcovat rozvoj tradičních i nových, neobvyklých aktivit v práci knihoven. Inspirativní dílny zaměřovat na témata lidových tradic, lidové tvořivosti, různých forem umění i rukodělných dovedností, práce s dětmi i dospělými, zejména s neuživateli knihoven. Rozvojem těchto aktivit v knihovnách podpořit vznik komunitních center.

Zajistí: krajská knihovna, pověřené a další profesionální knihovny v regionech, zřizovatelé knihoven na všech úrovních

Finanční zajištění: z rozpočtů knihoven, z prostředků na výkon RF v kraji a regionech, z dotací a grantů měst, kraje a MK ČR VIKS a programu Knihovna 21.století Ročně min. 50-60 tis. Kč na vzdělávání knihovníků.

Návaznost na Státní kulturní politiku:

2.9. Podpora systému celoživotního vzdělávání pracovníků v oblasti kultury
4.9. Zlepšení odměňování zaměstnanců v kultuře

19. Intenzivněji využívat dobrovolníky v činnosti knihoven a systém veřejně prospěšných prací

Dobrovolnictví představuje dosud nevyužitý potenciál zvláště v profesionálních knihovnách. Brání tomu prozatím nevyřešené překážky v legislativní oblasti i přesto, že informovanost o tomto druhu aktivit v knihovnách je v Pk vcelku dobrá.

Dílčí cíle:

Na centrální úrovni vyřešit legislativní rámec tak, aby se knihovny nevystavovaly možným problémům při využívání dobrovolníků v práci knihoven – vyřešit metodiku spolupráce.

Na krajské a lokální úrovni prezentovat dobrovolnictví jako vhodnou možnost sebeuplatnění a realizace svých kulturních a společenských zájmů. Na krajské

úrovni prezentovat dobré zkušenosti z realizace programu SENSEN (Senzační senioři), který je vyhovující náhradou dobrovolnictví v KK a spojuje v sobě několik vzdělávacích a společenských priorit současného kulturního prostředí. Využívat ke spolupráci nestátní neziskové organizace (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti apod.).

Zajistí: na národní úrovni NK, MK ČR, profesní organizace
na krajské a lokální úrovni krajská knihovna, pověřené a profesionální knihovny

Finanční zajištění: v rámci rozpočtů knihoven 10 tis. Kč na vzdělávací aktivity.

Návaznost na Státní kulturní politiku: 2.6. Posílení dobrovolnických aktivit při ochraně, propagaci a péči o kulturní dědictví

4. PŘÍLOHY

**Koncepce rozvoje Krajské knihovny v Pardubicích na roky
2013 – 2018**

Srovnávací tabulky a grafy, komentáře
Síť knihoven Pk 2001 -2011
Krajské sumáře

Koncepce rozvoje Krajské knihovny v Pardubicích na roky 2013- 2018

Vychází z „Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011-2015“ včetně internetizace knihoven, Knihovny pro EVROPU 2020, odsouhlasené Vládou ČR v listopadu 2011

Vize koncepce

Klient říká: “V krásné, přívětivé a pohodlné knihovně rychle obsloužen příjemným, kvalifikovaným, očividně spokojeným a motivovaným personálem nebo z pohodlí domova bez ohledu na národnost či handicap, v kteroukoliv denní či noční dobu získám bezplatně požadovanou kvalitní službu“

Krajská knihovna v Pardubicích (dále KK) je jednou z největších paměťových institucí v Pardubickém kraji. V rámci systému knihoven je nejvýznamnějším poskytovatelem knihovnických a informačních služeb v regionu, funguje jako metodické a vzdělávací centrum pro 415 knihoven v Pardubickém kraji a jako centrum meziknihovní výpůjční služby v kraji.

Koncepce rozvoje navazuje na Koncepti rozvoje knihoven ČR na léta 2011-2015, Metodický pokyn Ministerstva kultury ČR k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb a Zřizovací listinu KK. Dále je to oblast legislativy, zejména Zákon 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) a návazné prováděcí předpisy, Autorský zákon 121/2000 Sb., legislativa k povinnému výtisku, Zákon 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a Zákoník práce 262/2006 Sb.

- KK garantuje rovný přístup k informacím všem bez rozdílu jak prostřednictvím svých fondů a informačních zdrojů, tak i nabídkou veřejně přístupného internetu
- je přirozenou infrastrukturou vzdělávacího systému v nejširším slova smyslu. Jako centrum znalostí a informací podporuje formální vzdělávání všech stupňů a má významnou úlohu v oblasti celoživotního vzdělávání a učení
- veškerou činností se podílí na podpoře a rozvoji čtenářské a informační gramotnosti, mimořádný je přínos ke gramotnosti funkční
- plní funkci přístupového bodu ke znalostem a informacím z primárních a sekundárních zdrojů
- je součástí systému, který umožňuje vzájemné sdílení služeb a efektivní využití informačních zdrojů při poskytování služeb uživatelům
- výrazně se podílí na snížení dopadu digitální propasti (digital divide), která existuje mezi těmi, kteří mají, a těmi, kteří nemají přístup k informačním technologiím nebo jsou digitálně negramotní
- plní důležitou úlohu jako paměťová instituce – dlouhodobě uchovává a zpřístupňuje významnou část kulturního dědictví v psané, tištěné i digitální podobě a hlavně klade důraz na regionální příslušnost

- nabízí příjemný a především neutrální prostor pro volnočasové aktivity, neziskovou kulturu, podporuje kulturní rozmanitost a kreativitu, přispívá k rozvoji duchovních, emociálních, sociálních a jazykových dovedností dětí, pomáhá jim získat estetické cítění, posilovat zájem o literaturu, vědu a umění a stimulovat jejich kreativitu
- podporuje komunitní aktivity a sociální integraci na regionální úrovni, zvyšuje pocit sounáležitosti s obcí

Rozvoj informačních technologií a jejich průnik do všech oblastí života společnosti podstatným způsobem mění informační potřeby lidí.

Svět internetu a mobilní komunikace, masová digitalizace knih i dalších pramenů, rychlé rozšiřování e-knih a dalších dokumentů v digitální podobě významně proměňuje základní funkci knihoven a jejich služby uživatelům.

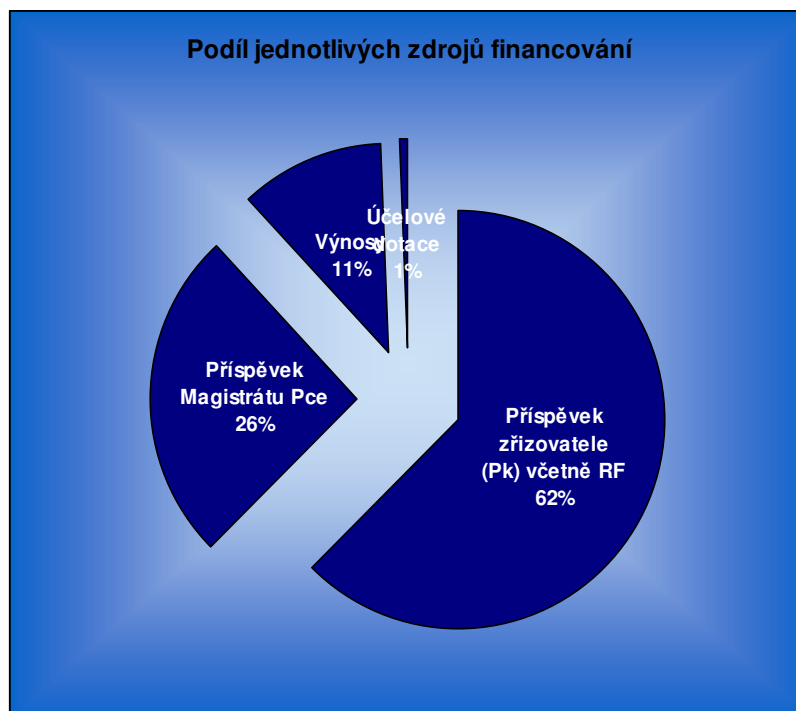
Knihovny musí na tyto výzvy pohotově reagovat. Musí nové technologie využít pro zkvalitnění i rozšiřování služeb.

Stojí před nimi nové a mimořádně složité úkoly v oblasti shromažďování a trvalého uchování nově vznikajícího digitálního kulturního bohatství, které již nyní tvoří důležitý prvek kulturního dědictví a bude stále nabývat na objemu i na významu.

Na všechny tyto trendy reaguje předkládaná koncepce, která přirozeně navazuje na výsledky dosažené realizací Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2004 – 2010.

A. **Ekonomika**

Činnosti KK jsou financovány z příspěvku na provoz, od zřizovatele Pk, z účelových dotací z prostředků státního rozpočtu (MK ČR), Magistrátu statutárního města Pardubice, vlastními výnosy, dary a použitím fondu rezervního a investičního.

Výhled na příští období

Základním cílem pro nejbližší období bude zajištění provozu na stávající úrovni, tedy zachování rozsahu služeb včetně hodin pro veřejnost, zvýšení finančních prostředků na nákup knihovních dokumentů a jejich zpracování, zajištění přístupu k elektronickým zdrojům včetně zahraničních, plnění regionálních funkcí v takovém rozsahu, aby byl plněn jeden z hlavních ukazatelů fungování RF - nákup výměnných fondů. Dále to jsou nutné opravy a údržby historických budov a pravidelná obnova informačních technologií. Všechny nutné investiční i neinvestiční potřeby jsou zahrnuty v následujících dvou tabulkách.

Seznam investičních potřeb na roky 2014 - 2018								
Předpokládané								
Poř.č.	Název	náklady celkem v tis. Kč	Potřeba finančních prostředků v tis. Kč					Zdůvodnění
			2014	2015	2016	2017	2018	
1.	Zateplení vchodů do budovy - hlavní a služební vchod - zpracování projekt.dokum. - realizace	celkem 290	40	0	0	0	0	Velký únik tepla, úspora nákladů na energie
2.	Hekonstrukce dřevěných podlah, výměna kazetových podl, nové ochranné nátěry, broušení	min. /0	/0	0	0	0	0	snižování nemocnosti zaměstnanců v zimních měsících
3.	Vyřešení vytápění čítárny a dět.odd. v přístavbě čp. 79	celkem 660						Havarijní stav ve vypoujcních prostorech, 2. a 3. NP, po rekonstrukci objektu v r. 2000 již zcela zničená prkna umístěním nevhodného nábytku a pohybem veřejnosti
	a) izolace prosklené stěny přes 2 NP	20	20	0	0	0	0	Nedostatečně dimenzované vytápění při rekonstrukci obj. v r. 2005
	b) oddělení jednotlivých pater	90	0	90	0	0	0	kovová konstrukce odvádí teplo, vede chlad
	c) zbudování otopných těles v dět.odd.	550	0	200	200	150	0	značný únik tepla, plánované vyhřívání VZT není ekonom. únosné, špatná možnost ventilace vzduchu v letních i zimních měsících v obou prostorách je nutno používat přímotopy, jinak teplota nespňuje základní normy
	d) výměna pevných oken na S straně za větrací	90	20	25	25	10	10	oddělením dojde i ke snížení hluku (propojení dět.odd. se studij.částí není vhodné)
4.	Periodické opravy okapů, atik a venkovních omítek na historických částech budov čp. 77,78 a čp. 79 - tzv. hladová zeď vč. nátěrů							Nutnost oprav poškozených součástí,
5.	Opravy omítek a malování ve vnitřních prostorách knihovny čp. 77 a 78	170	100	70	0	0	0	z důvodu stáří a zatékání dochází k odpadávání omítky, drolení staveb. mater. (jedná se o památ. chráněné obj.)
6.	Oprava uvolněné dlažby na chodbě před universálním sálem - houpe se (3.NP) a chodba ve 2.NP čp.77	55	55	0	0	0	0	Od r.2000 řešeny pouze havarijní stavy, po zatékání ve 3.a 4. NP nutnost oprav
7.	instalace usporných spořičů vody na vodovodní baterie v celém objektu	120	0	120	0	0	0	Uvolněná dlažba, vypadáva spárovací hmota, nebezpečí úrazu - prosotry pro veřejnost, poslední úpravy v r. 2000
8.	Výměna ústředny HS	150	150	0	0	0	0	Certifikována regulace průtoku vody , fin. úspory až 40% za rok
								Havarijní stav po skodni udalosti v r. 2011 trvá, čekání na homologaci
Seznam investičních potřeb na roky 2014 - 2018								
Předpokládané								
Poř.č.	Název	náklady celkem v tis. Kč	Potřeba finančních prostředků v tis. Kč					Zdůvodnění
			2014	2015	2016	2017	2018	
9.	Výměna elektronického docházkového systému	45	0	45	0	0	0	stávající instalován v r. 2000, nyní již nelze zakoupit náhradní díly, nutná výměna , opakovaná poruchovost, vysoké náklady na servis a údržbu
10.	Zateplení oken ve studovně a trámovém sálu čp. 77 a 78 - 2.NP	120	60	60	0	0	0	po rekonstrukci v r. 2000 nedostatečně izolovaná jednoduchá okna, v zimních měsících velký a trvalý únik tepla, nutno používat přímotopy, velmi nízká teplota, nedostačující systém vytápění, stavební zásahy obtížné vzhledem i vyjmečnosti prostor z histor. hlediska, opakované stížnosti veřejnosti
11.	Nutnost řešení systému osvětlení ve vstupním vestibulu - původní výrobce zanikl, nelze dokoupit náhradní díly, na trhu v ČR nedostupné	70	0	0	70	0	0	Instalace z r. 2000, zahraniční dodávka, nelze provést opravy s náhradou, světla se rozpadají a ohrožují přímo veřejnost,
12.	Centrální obslužný pult spolu s řešením využití celého přízemí knihovny	230	0	100	130	0	0	Navýšení plochy obslužných prostor a volného výběru, možnosti nových služeb v souladu s Konceptí rozvoje knihoven
13.	Zbudování literární kavárny v přízemí uvolněné prostory po zbud.depozitáře (staveb.úpravy - voda, odpady, elektřina)	60	60	0	0	0	0	Jedním ze základních trendů a standardů srovnatelných knihoven v ČR i zahraničí je poskytování takové služby - občerstvení v místě, možnost delšího setrvání, volný č.
14.	Zpřístupnění PC učebny pro handicapované čtenáře (celkové náklady : 450.tis.Kč) částečně krytí nákladů z grantu - Konto Bariéry	250	250	0	0	0	0	PC učebna umístěna ve 4.NP KK, kam není bezbariérový přístup, nutno uvést do souladu s platnou legislativou a umožnit účast na vzdělávání všem čtenářům,
15.	II. etapa - vnější ochrann.nátěry oken a dveří směrem na Pernštýnské náměstí a do dvora - čp. 78 a 79	200	120	80	0	0	0	handicapovaným a seniorům nátěry na čp.77 proběhly v roce 2010, původní nátěry od r. 2001 a 2005
Seznam investičních potřeb na roky 2014 - 2018								
Předpokládané								
Poř.č.	Název	náklady celkem v tis. Kč	Potřeba finančních prostředků v tis. Kč					Zdůvodnění
			2014	2015	2016	2017	2018	
16.	zakoupení služebního vozu - obměna vozového parku	350	0	0	0	350	0	služební vůz pořízen v r. 2001, neodpovídá požadavkům, využití pro služební účely, včetně výkonu RF
17.	RF - server na REKS	celkem 500						investice v souladu s udržitelností dotace
	a) 1x nová UPS	15	15	0	0	0	0	poskytnuté MK ČR na automatizaci regionů
	b) 1x hlavní server vč. instalace	140	120+20	0	0	0	0	v rámci Pk, dokončení regionálního katalogu, investice na krytí požadované spoluúčasti , prodloužení záruční doby
	c) výměna 2. UPS	15	0	15	0	0	0	
	d) SW CARMEN pro reg. katalog, instal.	105	0	90+15	0	0	0	
	e) 1x obměna příd. serveru + instal.	95	0	0	80+15	0	0	
	f) disková pole	80	0	0	0	80	0	
	g) prodloužení záruk na HW i SW	50	0	0	0	50	0	
	Celkem :	3430	1100	1160	520	640	10	

Seznam neinvestičních potřeb na roky 2014 - 2018								
Poř.č.	Název	Předpokládané náklady celkem v tis. Kč	Potřeba finančních prostředků v tis. Kč					Zdůvodnění
			2014	2015	2016	2017	2018	
1.	Pokračování v plánované obnově PC vybavení knihovny pro zaměstnance i návštěvníky	500	100	100	100	100	100	PC vybavení pořízeno v rámci rekonstrukce v r. 2000 a 2005, nyní již dosluhuje. Od r. 2011 probíhá postupná výměna dle možnosti. Technika je zastaralá a nekontabilní se současným používaným SW vybavením. V provozu je cca 90 PC, z toho 40 pro veřejnost. v letech 2011 a 2012 zakoupeno cca 20 nových PC, potřeba výměny dalších vč. příslušenství - tiskárny, čtečky čar.kódů, obměna SW
2.	Nákup knihovnických regálů cca 30 ks	120	40	40	40	0	0	Výměna dosluhujícího mobiliáře, nutné zajištění požadované nosnosti v souladu s BOZP předpisy a nosností stropů- klenby
3.	Knihovnický systém ALEPH - udržovací poplatky, up-grade	3070	600	610	615	620	625	Udržovací poplatky stoupají spolu s inflací, příp. kurzem US dolaru (každoroční smluvní poplatek - dojednáno již při zakoupení SW v r. 2006
4.	Poplatky EBSCO - zahraniční databáze udržovací poplatky za licenci (smlouvy uzavřeny na 3 roky, další možné náklady nejsou známy)	390	125	130	135	?	?	Smluvní poplatky za licence - přístupy do databáze, poskytují informace pro celý Pardub.kraj, základní služba a funkce knihovny na kraj. úrovni, zpracování rešerší (náklady předem odsouhlaseny zřizovatelem poplatek závisí na inflaci a kurzu US dolaru
5.	Obnovení poslechové a audio techniky v hudebním odd. a universál.sále (pořízeno v r. 2001)	150	150	0	0	0	0	Většina techniky pořízena při rekonstrukci, s ohledem na stáří a nové technologie již neumožňuje přehrání nových nosičů, nelze zakoupit náhradní díly, většina dosluhuje
Seznam neinvestičních potřeb na roky 2014 - 2018								
Poř.č.	Název	Předpokládané náklady celkem v tis. Kč	Potřeba finančních prostředků v tis. Kč					Zdůvodnění
			2014	2015	2016	2017	2018	
6.	Náklady na pokračující digitalizaci paměťových institucí - opatření zdigital. souborů základními znaky třídění a vyhledávání - OCR, Kramerius,...	800	200	150	150	150	150	Dle norem Národní digitální knihovny, vložení souborů do národní i světové databáze (Europeana)
7.	Vybavení studijní klubovny pro děti	108	55	53	0	0	0	Pořízení základní vyukové techniky do dět. odd., kde bude zřízena klubovna pro starší děti- interaktivní tabule, PC, tiskárna, scane kopírka využití při studiu, vzdělávacích besedách,...
8.	Mobiliář knihovny	250	150	100	0	0	0	Nákup vybavení do kavárny dětské klubovny
9.	UP-grade ekonomického SW FENIX doplnění modulů v souladu s platnou legislativou	30	9	10	11	0	0	doplnění modulů v souladu s platnou legislativou
Celkem :		5418	1429	1193	1051	870	875	

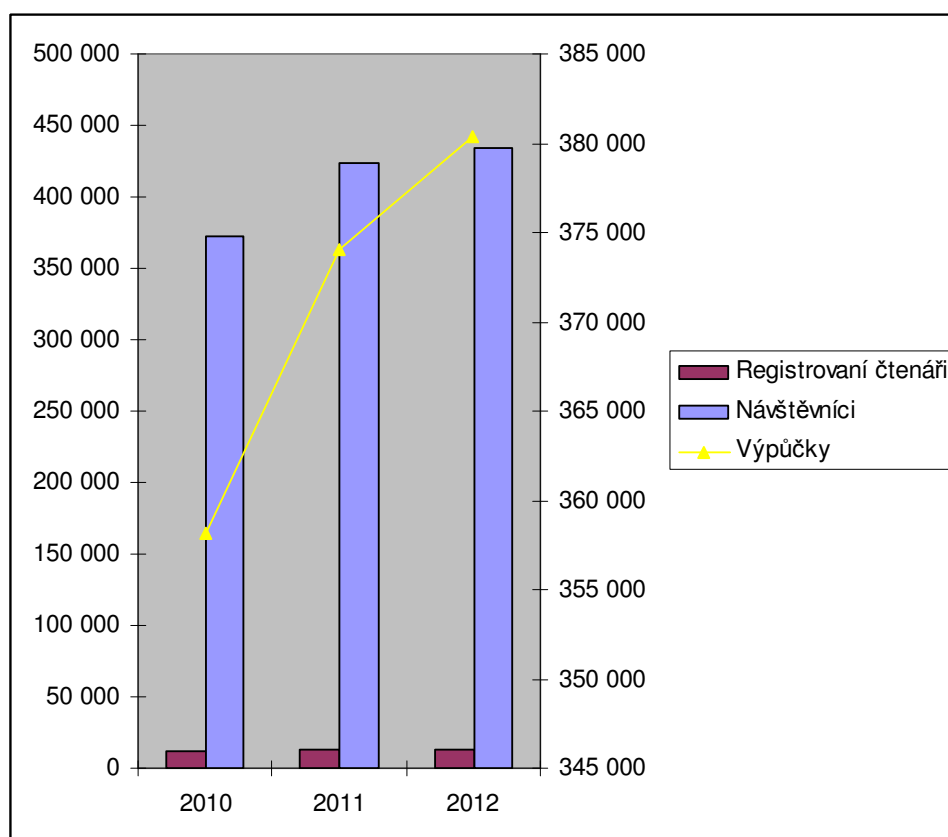
B. Oblast služeb

Knihovny jsou příjemným a neutrálním místem pro studium, trávení volného času i setkávání všech generací, místem reflektujícím požadavky veřejnosti na moderní funkční i estetické prostředí

Měřítkem při posuzování kvality služeb bude kromě základních statistických ukazatelů plnění standardů veřejných knihovnických a informačních služeb (VKIS)

Základní ukazatele

	2010	2011	2012
Registrovaní čtenáři	12 369	12 928	13 547
Návštěvníci	372 616	423 173	434 363
Výpůjčky	358 181	374 081	380 398

Potěšující je fakt, že i přes nepříznivou ekonomickou situaci jednotlivé položky mají stoupající úroveň

- Zásadní prioritou budoucnosti knihovny jsou kvalitní služby, jejichž podstatná část bude dostupná on-line 24 hodin denně, 7 dní v týdnu (služby vzdáleného přístupu)

Termín: 2014

Finanční zajištění: nutné provozní udržovací poplatky

Zodpovídá: KK

- Zachování rozsahu výpůjčních služeb na stávající úrovni včetně počtu hodin pro veřejnost, podle VKIS je to jediný standard, který KK splňuje (51 provozních hodin)

Termín: 2013-2018

Finanční zajištění: min. zachovat mzdový limit 12 500 tis.

Zodpovídá: zřizovatel

- Udržení stávajícího automatizovaného knihovního systému v aktuálních upgradech a rozvoj jeho nástaveb pro zlepšení uživatelského komfortu

Termín: průběžně

Finanční zajištění: udržovací poplatek 650 tis. + každoroční inflace

Zodpovídá: zřizovatel, KK

- Z důvodů zachování komfortu služeb je nutná průběžná obnova IT v souladu s vývojem technologií

Termín: průběžně, každý rok min. 5 počítačů

Finanční zajištění: dle aktuálních cen

Zodpovídá: zřizovatel, KK

- Zajištění dálkového přístupu (služby dostupné mimo knihovnu) k elektronickým zdrojům (X-server) a s tím spojené finanční pokrytí přístupu do placených domácích (ASPI, ANOPRESS) i zahraničních (EBSCO) elektronických databází. V současné době jsme jedinou knihovnou v rámci celé ČR, která má zajištěn placený přístup do plnotextových databází Master File a Central and Eastern European Academic Source od firmy EBSCO

Termín: průběžně

Finanční zajištění: roční udržovací poplatky – 60 tis.Kč, spoluúčast v konsorciích (cca 20 tis.Kč + inflace), granty

Zodpovídá: zřizovatel, KK, Národní knihovna ČR

- Vzhledem k demografickému vývoji se více soustředit na cílovou skupinu seniorů, zejména nabídkou přednášek a počítačových kurzů. Soustředit se na úplnou bezbariérovost KK – formou grantu zajistit plošinu pro handicapované ve 3. patře KK – počítačová učebna

Termín: průběžně

Finanční zajištění: granty – 400 tis. Kč

Zodpovídá: vedení KK, SENSEN (občanské sdružení při KK)

- Zachovat další zavedené vzdělávací akce pro širokou veřejnost (Akademie volného času, Hezky česky, ...). Iniciovat vznik dramaturgické rady

Termín: průběžně

Finanční zajištění: spoluúčast KK, granty, vícezdrojové financování

Zodpovídá: KK

- Ještě více rozšiřovat spolupráci se školami, klást důraz na informační výchovu II. stupně ZŠ a SŠ.

Termín: průběžně

Finanční zajištění: bez finančních nároků

Zodpovídá: KK – dětské oddělení

- Pokračovat v akcích na podporu čtenářství přímým oslovováním cílových skupin. Zachování cyklických akcí pro veřejnost, hlavně rodiny s dětmi (Den pro dětskou knihu, čtenářské soutěže, literární besedy)

Termín: průběžně
Finanční zajištění: KK, vícezdrojové financování
Zodpovídá: KK

- Posilovat spolupráci s organizacemi zdravotně postižených v regionu, zajistit financování nákupu zvukových dokumentů pro nevidomé

Termín: průběžně
Finanční zajištění: KK, granty, dary
Zodpovídá: zřizovatel, KK, MK ČR, nadační fondy

- Bibliobox – možnost vracení knih 24 hodin denně, 7 dní v týdnu. Provedeno dotazníkové šetření – požadavek na tuto službu od veřejnosti

Termín: konec roku 2013
Finanční zajištění: zřizovatel, KK
Zodpovídá: KK

- Ve shodě s ustanoveními autorského zákona zpřístupňovat vlastní zdigitalizované regionální dokumenty (zajištění nákupu OCR). Cílem je vytvoření regionální paměťové databáze

Termín: 2013-2018
Finanční zajištění: KK - 40 tis. Kč
Zodpovídá: zřizovatel, KK

- Vylepšit komfort návštěvníků knihovny zřízením občerstvení (kavárny), které je dnes běžným standardem v knihovnách našeho typu a je žádáno i samotnými návštěvníky

Termín: 2014 – 2015
Finanční zajištění: viz tabulka – str. 5
Zodpovídá: zřizovatel, KK

- Zmodernizovat orientační systém uvnitř knihovny a pro všechny handicapované zajistit vnitřní navigační systém (projekt „Bezbariérová knihovna“)

Termín: 2014-2016
Finanční zajištění: grant, zřizovatel
Zodpovídá: KK

- Zajistit 2 obrazovky (1 obrazovka umístěná ve výloze a 1 obrazovka ve vnitřních prostorách) pro zlepšení informovanosti veřejnosti o službách a akcích knihovny. Stávající obrazovka by byla využita pro propagaci akcí spolupracujících kulturních organizací – strategická poloha výlohy

Termín: 2014
Finanční zajištění: zřizovatel, KK – 35 tis. Kč, měsíční udrž. poplatky – 500,- Kč od spolupracujících organizací
Zodpovídá: KK

- Připravit a finančně zajistit vytištění aktualizovaných informačních materiálů o knihovně a informačních plakátů – PR knihovny
Termín: průběžně
Finanční zajištění: zřizovatel, KK – 50 tis. ročně
Zodpovídá: KK

- Zajistit možnost platby všech registračních a sankčních poplatků bezhotovostně (opakovaná jednání s bankovními ústavy ohledně poplatků)

Termín: 2016
Finanční zajištění: -
Zodpovídá: KK

C. Oblast nákupu, zpracování a ochrany knihovního fondu

Podporovat vytváření knihovních fondů. Zvýšit objem financování nákupu knihovních fondů a vytvořit tak základní předpoklad pro zlepšení obsahu a kvality veřejných knihovnických služeb

Velikost knihovního fondu KK k 31.12. 2012 je **417 528** knihovních jednotek

Zajistit a zvýšit finanční prostředky na nákup knihovního fondu min. o 1 mil. Kč – v současné době KK nespĺňuje standard VKIS, kdy doporučená částka je **30 - 45 Kč/1 obyv.**

Vykázané částky v Kč na 1 obyvatele v letech 2008 – 2012 *

2008 - 14,9 Kč/1 obyv.

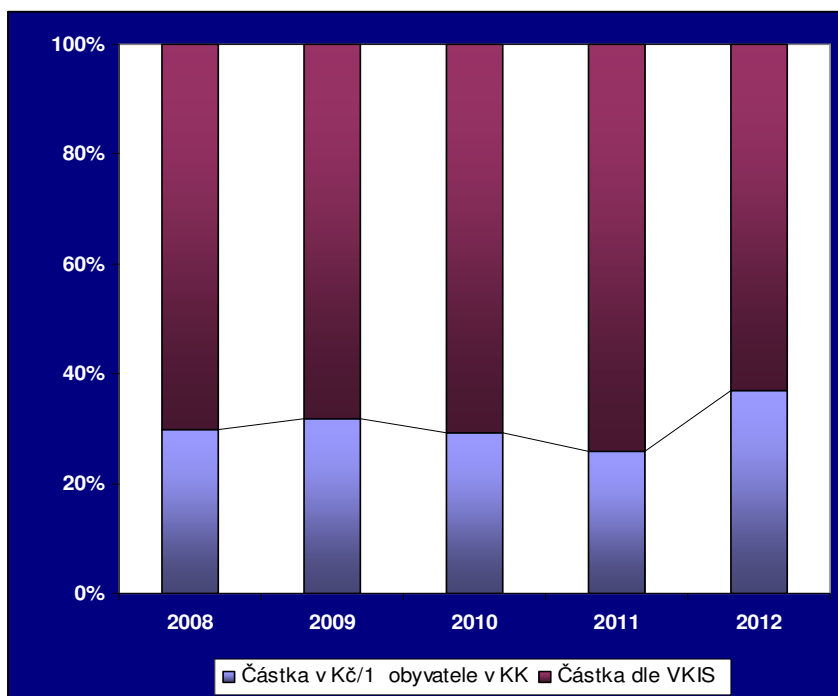
2009 - 16,3 Kč/1 obyv. – *mimořádný finanční dar 200 tis. Kč od EOP*

2010 - 14,4 Kč/1 obyv.

2011 - 12,2 Kč/1 obyv.

2012 - 20,5 Kč/1 obyv. – *mimořádný nákup knihovních jednotek za 300 tis. Kč*

**vypočteno na základě obyvatel pouze krajského města tzn. bez regionálních funkcí*

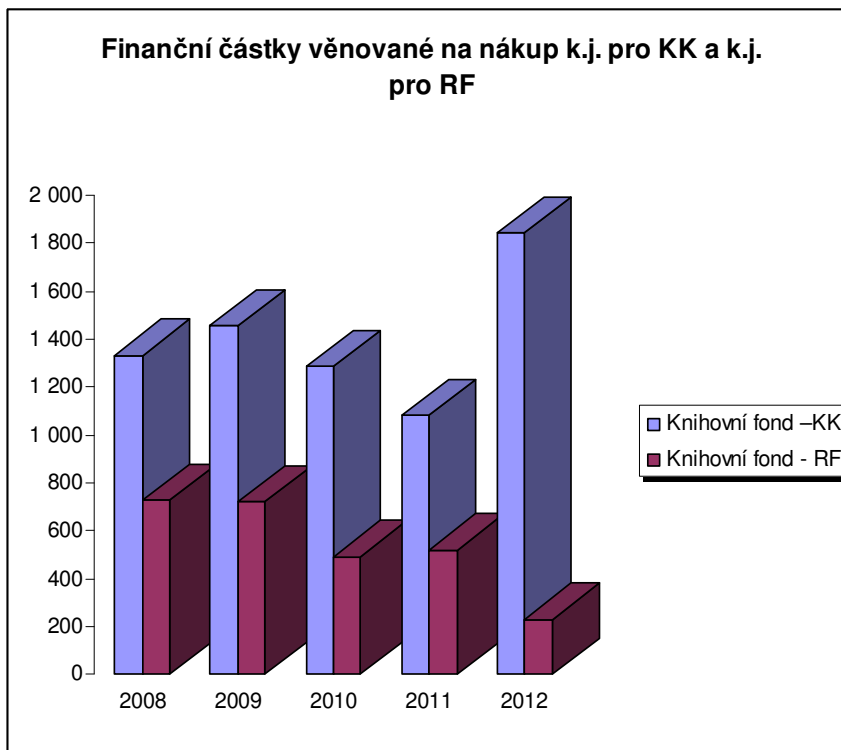

Pro tento graf byla použita průměrná částka 35,- Kč/1 obyvatele

Výdaje na akvizici (v tis.) knihovního fondu KK a RF (regionální funkce) v letech 2008 – 2012

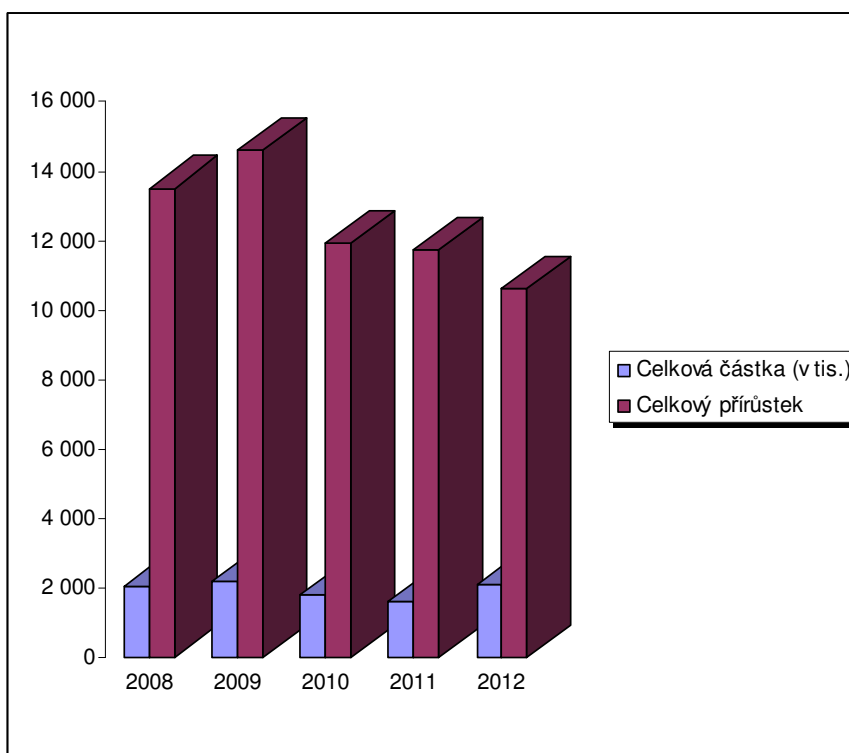
	2008	2009	2010	2011	2012
Knihovní fond –KK	1 332	1 455	1 285	1 082	1 843
Knihovní fond - RF	728	723	492	520	230

Výdaje na nákup knihovního fondu KK jsou uvedeny včetně licenčních poplatků na elektronické informační zdroje tak, jak uvádí VKIS

Přírůstky dokumentů a částky věnované na akvizici včetně regionálních funkcí

	2008	2009	2010	2011	2012
Celková částka (v tis.)	2 060	2 178	1 777	1 602	2 073
Celkový přírůstek	13 511	14 609	11 928	11 746	10 605

- *Cíl: Průběžně zajišťovat zvyšování finanční částky na nákup knihovního fondu včetně elektronických zdrojů v návaznosti na zjištěnou inflaci v uplynulém roce*

Od ledna 2012 se zvýšilo DPH na knihy o 4%, což v praxi znamená, že knihovna bez navýšení finanční částky od zřizovatele nakoupí menší množství knihovních dokumentů. KK tak v oblasti tvorby knihovního fondu a informačních zdrojů dlouhodobě neplní standard VKIS. Takový vývoj by se v krátké době odrazil i ve snížení počtu uživatelů a výpůjček.

Termín: 2013-2018

Zodpovídá: KK

- *Cíl: Průběžně zveřejňovat a zpřístupňovat uživatelům digitalizované dokumenty v systému Kramerius. Digitalizace je metoda jak uchovat a ochránit originální nosiče informací a jednak slouží jako nástroj přiblížení tohoto obsahu a informací veřejnosti komfortním způsobem*

Velmi důležitým úkolem je a bude digitalizace regionálního knihovního fondu. S tím souvisí podpora zřizovatele v budování regionálního digitálního úložiště. KK bude digitalizovat vlastními silami, neboť v Pardubickém kraji není zřízena Krajská digitalizační jednotka, u které by KK mohla digitalizaci zadat formou služby.

Termín: 2013 – zřízeno

Zodpovídá: KK, zřizovatel

- *Cíl: Vytvořit technické a provozní podmínky na ochranu knihovního fondu*

Velká pozornost musí být věnovaná tradičním textovým dokumentům, které má KK ve svých fondech (knihy, periodika, hudebniny) z důvodu zachování pro další generace. KK je knihovna s konzervační funkcí pro celostátní periodický a regionální neperiodický tisk, a proto musí zajistit velké skladovací prostory s vhodným klimatem (vybavené vlhkoměry a teploměry).

Termín: 08/2013 - průběžně

Zodpovídá: KK

- *Cíl: V oblasti povinných výtisků vést jednání k rozšíření povinného výtisku (PV) o elektronické publikace, případně o elektronické předlohy tištěných publikací, zachování stávajícího rozsahu PV*

Důsledně se věnovat příjmu povinných výtisků (dále PV). Účastnit se jednání Pracovní skupiny pro povinný výtisk jak periodik, tak neperiodik

Termín: průběžně

Zodpovídá: KK, SDRUK

- *Cíl: Pro veřejnost rozšířit nabídku knižních titulů v elektronické podobě v elektronické podobě (otázka autorského práva, celostátní problém)*

Specifickým problémem bude zpřístupňování elektronických knih. Stanou-li se plnohodnotným způsobem publikování, srovnatelným s klasickou papírovou knihou, bude nutné nalézt způsob cesty ke čtenářům – a to nikoli pouze on-line

zpřístupňováním omezeného počtu titulů a půjčováním čteček s tituly, u kterých to dovoluje autorské právo, ale i jejich „půjčováním“, tedy umožněním je omezenou dobu používat ve čtecích zařízeních patřícím čtenářům. Je potřeba nalézt schůdnou cestu především ve spolupráci s nakladateli (celostátní problém)

Termín: průběžně

Zodpovídá: KK, ÚKR, SDRUK, SKIP

- *Cíl: Aktualizace směrnice z roku 2004 „Zásady doplňování knihovního fondu v Krajské knihovně v Pardubicích“*

Aktualizace doplňování profilu fondu a stanovit nová kritéria

Termín: 12/2013

Zodpovídá: KK

- *Cíl: Využití dobrovolnické činnosti*

Ve spolupráci s občanským sdružením SENSEN při KK odlehčit odborným pracovním od adjustačních prací v akvizici

Termín: 2013 – průběžně

Zodpovídá: KK

- *Cíl: Rozšířit nabídku knihovních dokumentů o nákup dětských interaktivních kolekcí*

Jedná se o další možnost atraktivní nabídky pro dětské čtenáře. Kolekce obsahuje hru, knihu, hračku

Termín: 2013 – průběžně

Zodpovídá: KK – dětské, akvizice

- *Cíl: Centrální zpracování všech nabytých knihovních dokumentů do KK*

Ke stávajícím činnostem akvizičního a katalogizačního oddělení včlenit zpracování hudebních nosičů a hudebnin a tím završit poslední etapu ve zpracování všech druhů dokumentů, které KK nakupuje

Termín: 09/2013

Zodpovídá: KK

D. Marketing a public relations

Knihovny jsou často nadále přes rozvoj informačních a komunikačních technologií a tomu odpovídajících služeb veřejností vnímány ve velmi zjednodušeném a zúženém pojetí jako instituce, které zajišťují pouze půjčování knih. Současné knihovny však nabízejí celou řadu nových služeb, zejména v digitálním prostředí. Proměňují se na informační, vzdělávací, kulturní a komunitní centra.

Cílem marketingové a propagační činnosti musí být především udržování a zvyšování informovanosti o KK. Je potřeba umět prodat služby, které KK nabízí, dostatečně prezentovat

jejich šíři a výjimečnost v regionu a na druhé straně zajistit dostupnost všem obyvatelům. Tato cesta byla významně započata již v roce 2012.

Propagace knihovních fondů a služeb KK

Zajistit propagaci zdigitalizovaných dokumentů a elektronických informačních zdrojů

Udržovat funkční, pravidelně aktualizované webové stránky i vzhledem k technickému vývoji, ze kterých se na ně bude přistupovat – stále více to budou místo počítačů mobilní telefony, tablety apod.

Využívat pro prezentaci knihovny sociální sítě, pružně reagovat na změny preferencí v této oblasti

Propagovat činnost knihovny a pořádané akce na specializovaných portálech

Připravit aktualizované informační materiály o knihovně a poskytovaných službách

Komunikace s médii, vydávání tiskových zpráv

Spolupracovat s ostatními zřizovanými organizacemi a nevládními neziskovými organizacemi (NNO) v oblasti kultury na společných cyklických akcích a pokračovat ve vzájemné výměně propagačních materiálů a informací o pořádaných akcích

Aktivně se zapojit do přípravy „Koncepce rozvoje kultury a umění v Pardubicích“, která vznikne ve formě závazného dokumentu. V říjnu 2012 začal Magistrát města Pardubic mapovat místní kulturní podhoubí. Předpoklad schválení dokumentu je červen 2014.

Publikovat v odborném tisku

Zadat do výroby propagační předměty s vhodným způsobem distribuce

Možnost spolupráce s odborníky na PR – dosud problém z finančních důvodů, případně zřídit pracovní pozici (grafik, výtvarník i s částečným pracovním úvazkem) – 150 tis. Kč/ročně

E. Rozvoj lidských zdrojů

V knihovnách působí kvalifikovaní, motivovaní a adekvátně ohodnocení pracovníci, kteří poskytují služby odborníkům i nejširší veřejnosti a plní úlohu průvodců a navigátorů při vyhledávání a získávání informací v digitálním prostředí i z klasických tištěných zdrojů.

Přepočtený počet pracovníků (úvazků) je 51,5, z toho VŠ knihovnického směru 5,9, ostatní VŠ 6,6. SŠ knihovnické vzdělání má 12,5 a SŠ ostatní má 20,2 pracovníků.

Průměrný plat 18. 548,- Kč

Podpora celoživotního vzdělávání pracovníků KK, zejména knihovnické a inženýrské profese

Na uvolněné pracovní pozice vypisovat interní popř. externí výběrová řízení

Motivovat zaměstnance k účasti na odborném vzdělávání (semináře, rekvalifikační kurzy, vysokoškolské studium)

Pro odborný růst pracovníků využívat tuzemské a zahraniční studijní cesty do knihoven

Firemní komunikace a zjišťování potřeb a spokojenosti zaměstnanců

Podporovat aktivní práci pracovníků KK v odborných sekcích při SDRUKu a SKIPu

Udržovat úzké kontakty a výměnu zkušeností především s krajskými knihovnami v ČR a Národní knihovnou ČR

Využití prameny: Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011-2015 včetně internetizace knihoven schválená vládou ČR v listopadu 2011

Srovnávací tabulky, grafy a komentář

- *Sít' knihoven pardubického kraje*
- *Krajské sumáře*

ÚVOD

Oddělení regionálních a kulturních služeb Krajské knihovny v Pardubicích na základě výsledků činnosti veřejných knihoven v Pardubickém kraji podává přehled nejdůležitějších informací o práci a rozvoji knihovnictví v kraji v číslech. Vstupní informace o všech veřejných a evidovaných knihovnách, které jsou zřizovány městy a obcemi v regionech Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí najde zájemce na webových stránkách krajské knihovny, v oddílu Pro knihovny, kde jsou uvedeny nejzákladnější údaje o každé knihovně, jejím zřizovateli, velikosti obce, adrese a kontaktech, případných odkazech na webové stránky a e-mail, velikosti knihovního fondu, provozní době apod. Evidencí knihoven a podporou ze strany velkých profesionálních knihoven, poskytujících již od roku 2002 služby z výkonu regionálních funkcí, byl nastartován proces zkvalitnění a modernizace veřejných knihovnických a informačních služeb (VKIS) nejen v oblasti profesionálních knihoven, ale také v malých obcích, kde pracují v knihovnách dobrovolní knihovníci. Modernizace knihovnictví by byla nemyslitelná bez finanční podpory státu (granty a dotace MK ČR) a kraje, který od roku 2005 převzal finanční zajištění regionálních funkcí od státu. Díky tomu mohli zřizovatelé v minulých letech vybavovat prostory knihoven v kraji novou technikou i knihovnickými programy, udržovat zájem svých občanů o četbu a vzdělávání přísunem nových knih a pečovat o vlastní fondy podle knihovnického zákona.

Sít' knihoven mezi lety 2001-2011

Počty knihoven v kraji klesaly po roce 2011 v souvislosti s evidencí, neboť pověřené knihovny měly zájem evidovat v regionu knihovny, které pracovaly nebo alespoň o opětovném otevření uvažovaly. Pouze v regionu Pardubice se nepodařilo zrušit všechny dlouhodobě nepracující knihovny. Od té doby stále každoročně probíhají jednání se zastupiteli obcí, které mají takové nepracující a neevidované knihovny, aby se rozhodlo o definitivním vyřešení tohoto problému. V roce 2012 již zůstává jen knihovna v Dubanech, se rozhodli v dalším roce provoz obnovit a zaevidovat knihovnu

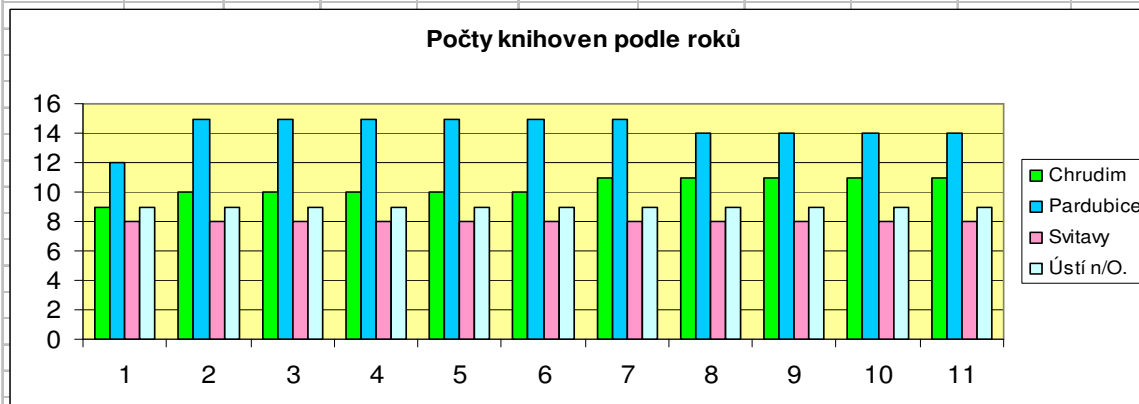
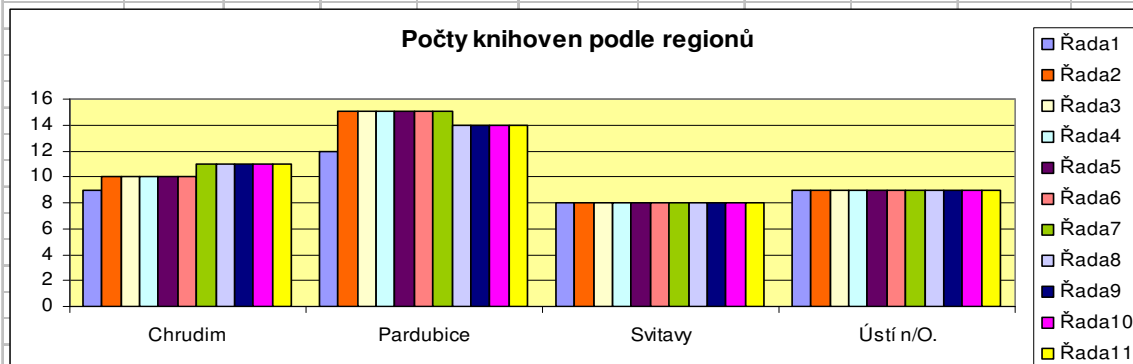
Krajská knihovna v Pardubicích /od r.2002

Knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí:

<i>Městská knihovna v Chrudimi</i>	od r.2002
<i>Městská knihovna ve Svitavách</i>	od r.2003
<i>Městská knihovna s regionální funkcí v Ústí nad Orlicí</i>	od r.2001

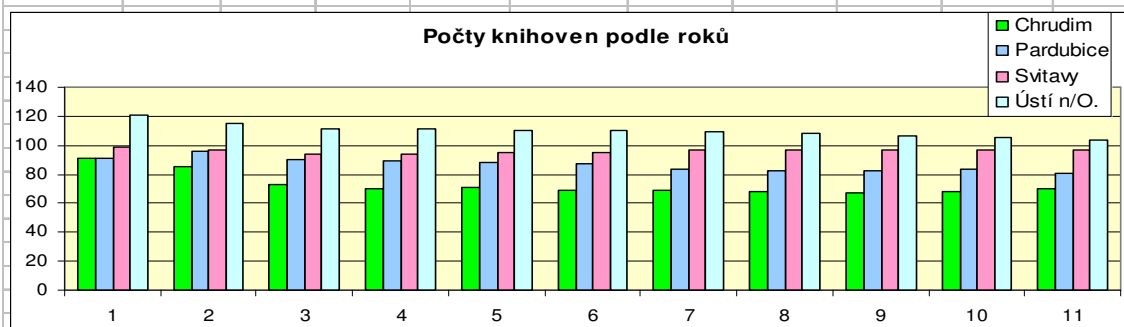
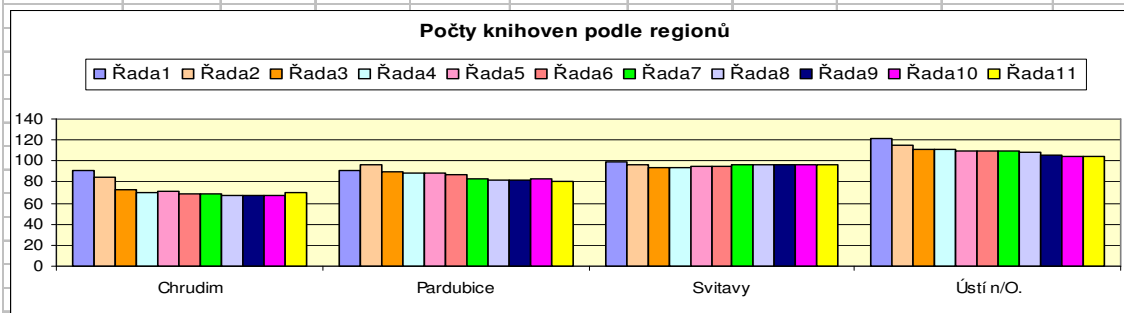
Veřejné knihovny s profesionálními pracovníky

Region	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Chrudim	9	10	10	10	10	10	11	11	11	11	11
Pardubice	12	15	15	15	15	15	15	14	14	14	14
Svitavy	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Ústí n/O.	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Celkem	38	42	42	42	42	42	43	42	42	42	42

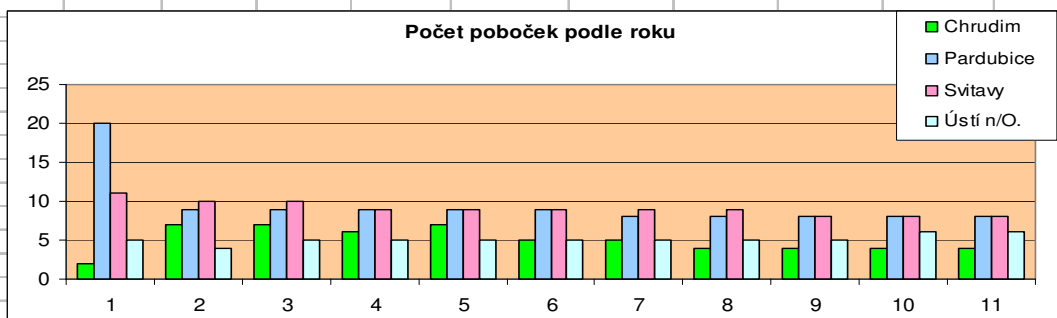
Veřejné knihovny s dobrovolnými pracovníky

Region	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Chrudim	91	85	73	70	71	69	69	68	67	68	70
Pardubice	91	96	90	89	88	87	83	82	82	83	81
Svitavy	99	97	94	94	95	95	97	97	97	97	97
Ústí n/O.	121	115	111	111	110	110	109	108	106	105	104
Celkem	402	393	368	364	364	361	358	355	352	353	352

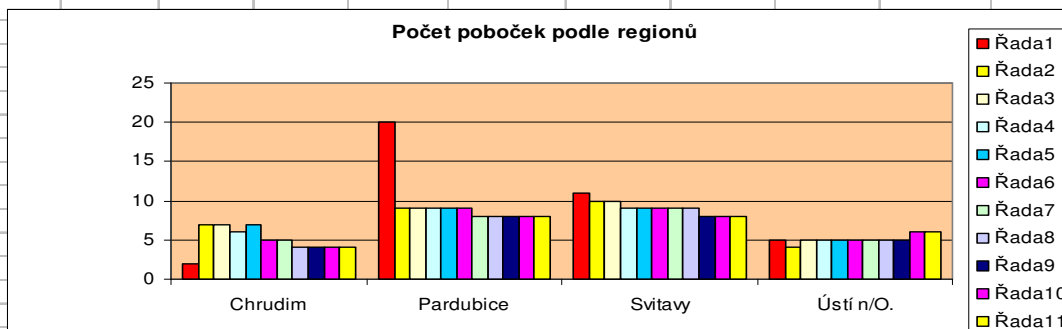

Počet poboček

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Chrudim	2	7	7	6	7	5	5	4	4	4	4
Pardubice	20	9	9	9	9	9	8	8	8	8	8
Svitavy	11	10	10	9	9	9	9	9	8	8	8
Ústí n/O.	5	4	5	5	5	5	5	5	5	6	6
Celkem	38	30	31	29	30	28	27	26	25	26	26

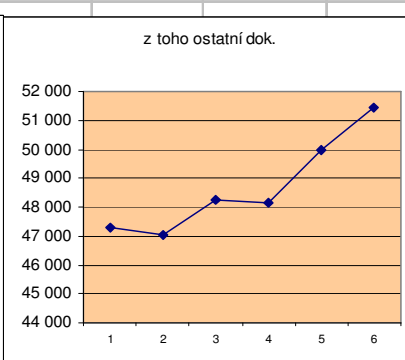
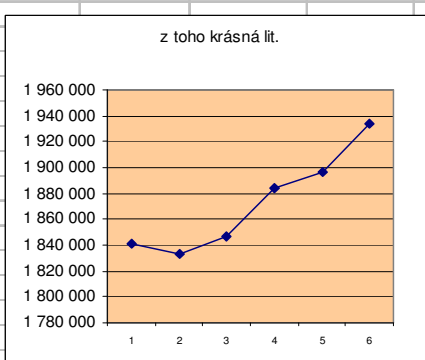
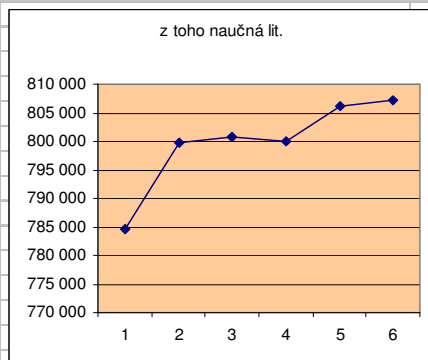
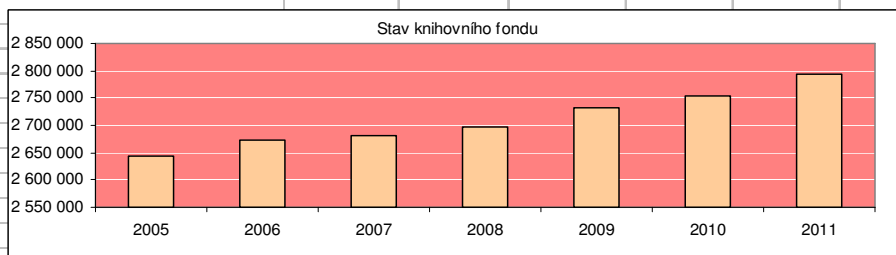
V regionu Pardubice byl po roce 2001 snížen počet poboček přímo v krajském městě. Jednalo se o pobočky bývalé Okresní knihovny. Ty, které nebyly zrušeny (nejmenší a většinou nepracující pobočky ve městě) se změnil na místní knihovny, jejichž zřizovatelem se stalo město Pardubice.

Krajské sumáře - srovnání za léta 2004 - 2011

Knihovní fond

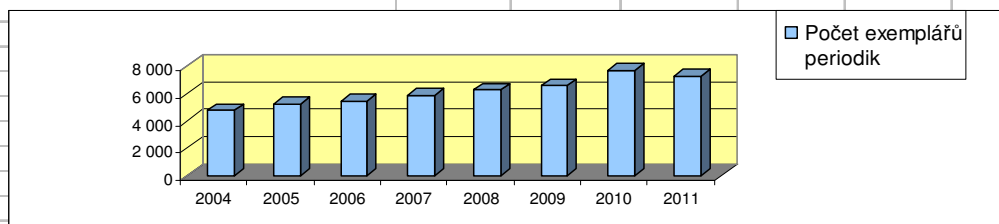
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stav knihovního fondu	2 606 492	2 643 118	2 673 457	2 680 473	2 696 232	2 732 661	2 752 904	2 792 777
z toho naučná lit.	743 341	762 811	784 670	799 798	800 815	800 039	806 209	807 251
z toho krásná lit.	1 820 464	1 834 465	1 841 507	1 833 632	1 847 144	1 884 489	1 896 721	1 934 066
z toho ostatní dok.	42 687	45 842	47 280	47 043	48 273	48 133	49 974	51 460

Stav KF plynule roste, závisí na velikosti fin. zajištění knihoven a občasně poklesy stavů jsou způsobeny aktualizacemi.

Počet exemplářů periodik

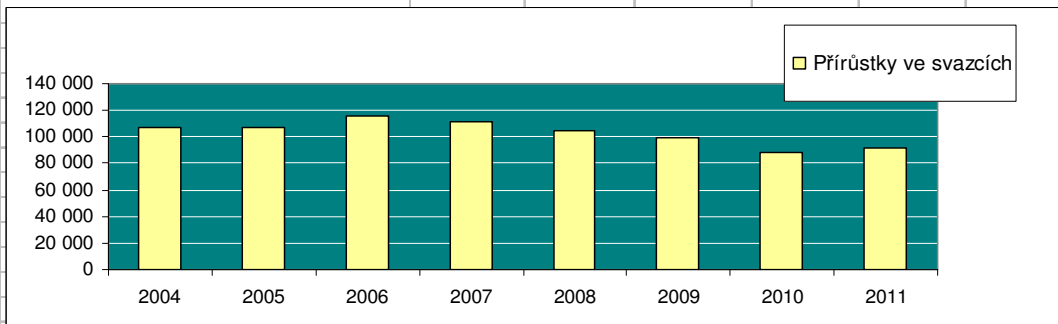
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet exemplářů periodik	4 752	5 207	5 435	5 875	6 272	6 596	7 707	7 282

Pokles fin. zdrojů pro nákup se v knihovnách vždy nejprve projeví v nákupu periodik, popř. ost. dokumentů.

Počet přírůstků ve svazcích

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Přírůstky ve svazcích	107 235	106 583	115 561	111 782	104 681	99 573	88 675	91 582

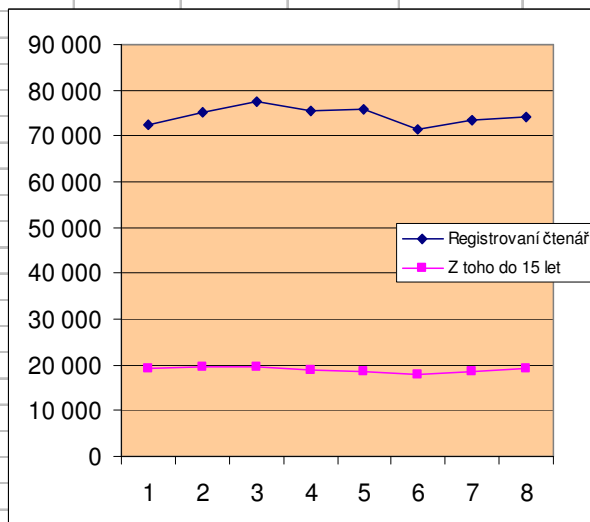
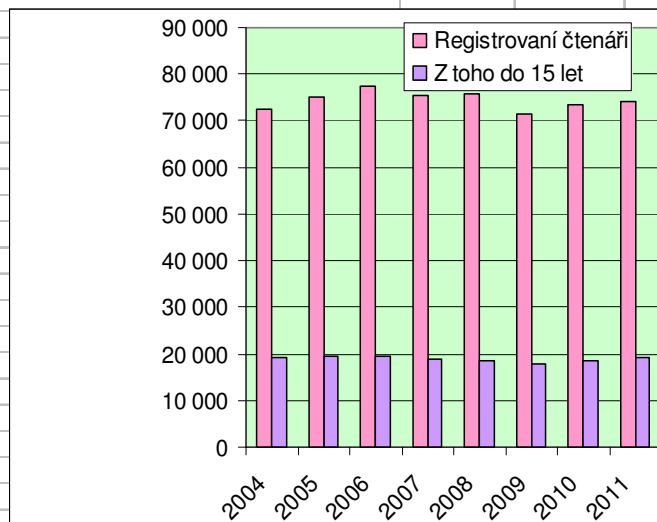

Až do roku 2008 činily přírůstky v knihovnách Pardubického kraje více než 100 000 svazků ročně, o tomto roce již tuto hranici nepřekročily.

Počet registrovaných čtenářů, z toho do 15 let

Počet registrovaných čtenářů, z toho do 15 let

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Registrovaní čtenáři	72 441	75 171	77 407	75 428	75 874	71 503	73 383	74 223
Z toho do 15 let	19 192	19 471	19 646	18 766	18 568	17 889	18 460	19 124

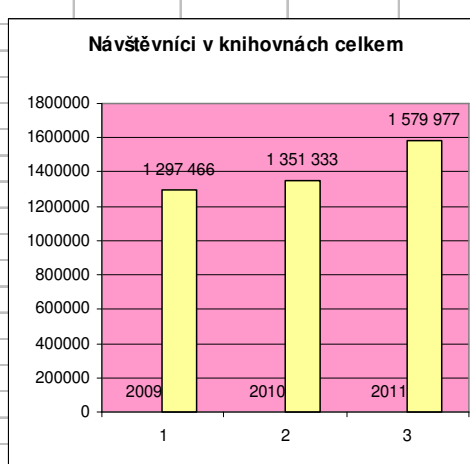
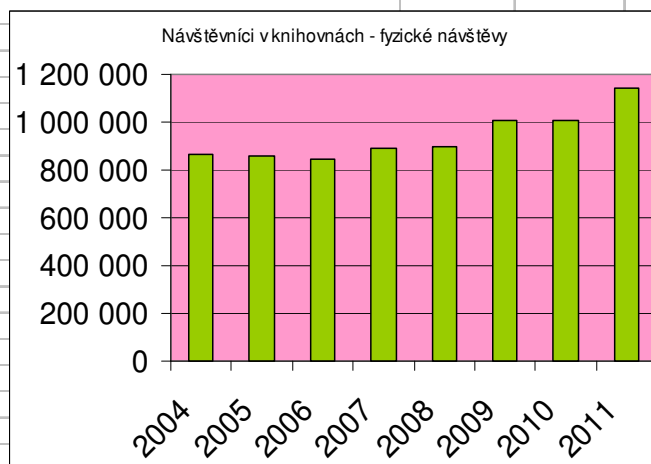
Zajímavý průběh má tento graf v porovnání s křivkou nákupu v kraji. Počty reg. čtenářů téměř přesně kopírují průběh nákupu fondu v kraji. Po mírném zvýšení v prvních letech nastává pokles, který se poslední sledovaný rok opět nepatrně zvedá. Důležitá je zvláště křivka dětských čtenářů, kde se knihovnám podařilo v posledních letech zastavit úbytek. Nesplnila se tak předpověď pesimistů, že moderní technologie odvedou zcela dětské čtenáře od četby. Je ovšem nutné připomenout, že za obratem stojí nezanedbatelná systematická práce knihovníků, kteří se soustředili na zastavení nepříznivého trendu v návštěvnosti dětských oddělení knihoven.

Počet návštěvníků - jen fyzické návštěvy

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Návštěvníci v knihovně	864 979	855 695	845 117	887 921	893 638	1 003 732	1 006 976	1 140 430

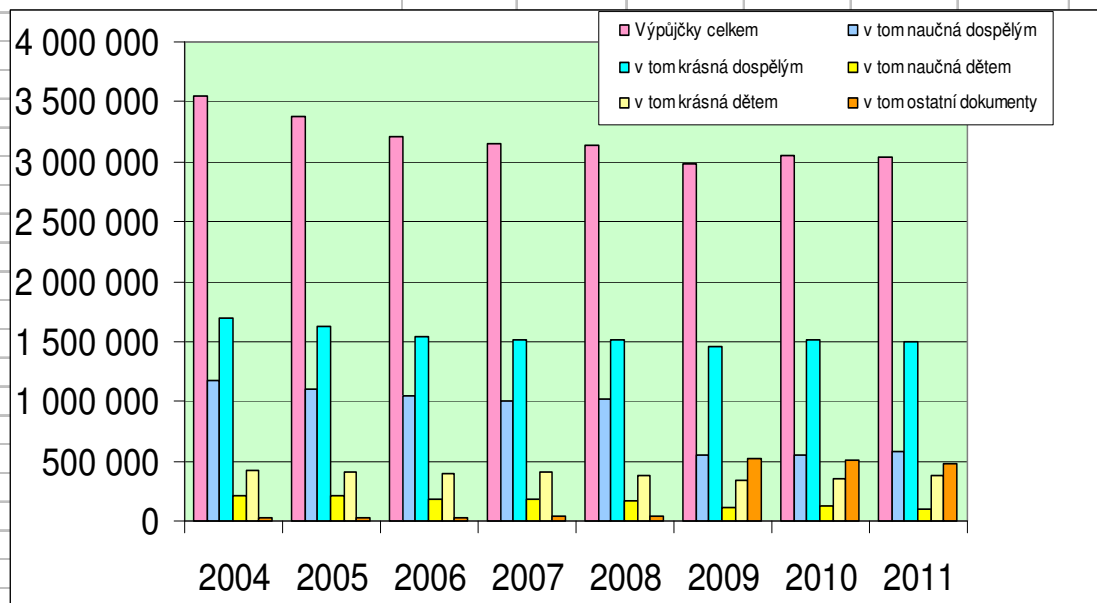
Počet návštěvníků - součet fyzických a virt.návštěv

Rok	2009	2010	2011
Návštěvníci v knihovnách celkem	1 297 466	1 351 333	1 579 977

Rovněž v návštěvnících se podařilo zvládnout mírný pokles z let 2005 a 2006, od této doby počty neustále narůstají, s počátkem sledování virtuálních návštěv dokonce nedošlo ani k úbytku fyzických návštěvníků, ačkoliv si řadu operací v knihovnách mohou uživatelé již provést v pohodlí domova prostřednictvím internetu.

Počet výpůjček								
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Výpůjčky celkem	3 545 609	3 382 022	3 209 068	3 153 843	3 133 448	2 983 419	3 048 766	3 037 308
v tom naučná dospělým	1 176 962	1 099 140	1 046 252	1 009 599	1 023 604	551 323	546 957	573 120
v tom krásná dospělým	1 699 977	1 630 691	1 547 403	1 513 834	1 515 256	1 456 865	1 514 772	1 502 727
v tom naučná dětem	205 791	204 960	187 509	182 056	166 407	112 957	121 166	105 961
v tom krásná dětem	429 254	415 030	402 432	408 871	384 243	341 515	354 759	376 607
v tom ostatní dokumenty	33 625	32 201	25 472	39 483	43 938	520 759	511 112	478 893

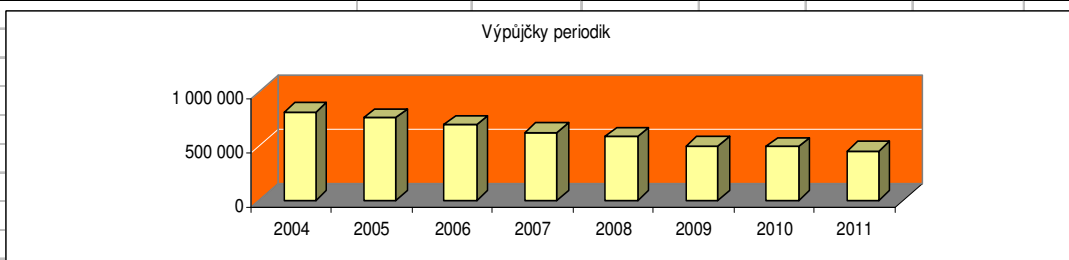

V ostatních dokumentech od r.2009 jsou započteny výp. periodik, do toho roku byla periodika řazena do naučné lit.

Celkový úbytek od výchozího roku činí ve výpůjčkách více než 0,5 mil. , je otázkou, do jaké míry to lze připsat na vrub nižšího nákupu nové literatury. Ve větších knihovnách je otázka dostupnosti vždy spojená s nákupem multiplikátů, což je ovšem opět problém financí. Možnost zapůjčit si novou literaturu brzy po tom, kdy vyšla, je u některých čtenářů opravdu limitující.

Počet výpůjček periodik

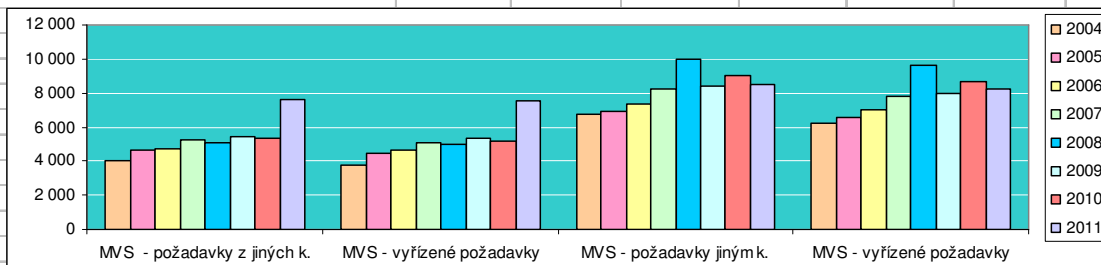
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Výpůjčky periodik	809 555	759 633	695 116	625 920	587 174	498 875	488 807	449 861

Je otázka, co skutečně stojí za poklesem výpůjček periodik, zda malý výběr titulů, či nemožnost požítovat duplikáty nebo skutečně přesun zájmu uživatelů do oblasti internetu, kde je možné najít informace tohoto typu ihned, bez návštěvy knihovny.

Meziknihovní výpůjční služba v rámci státu

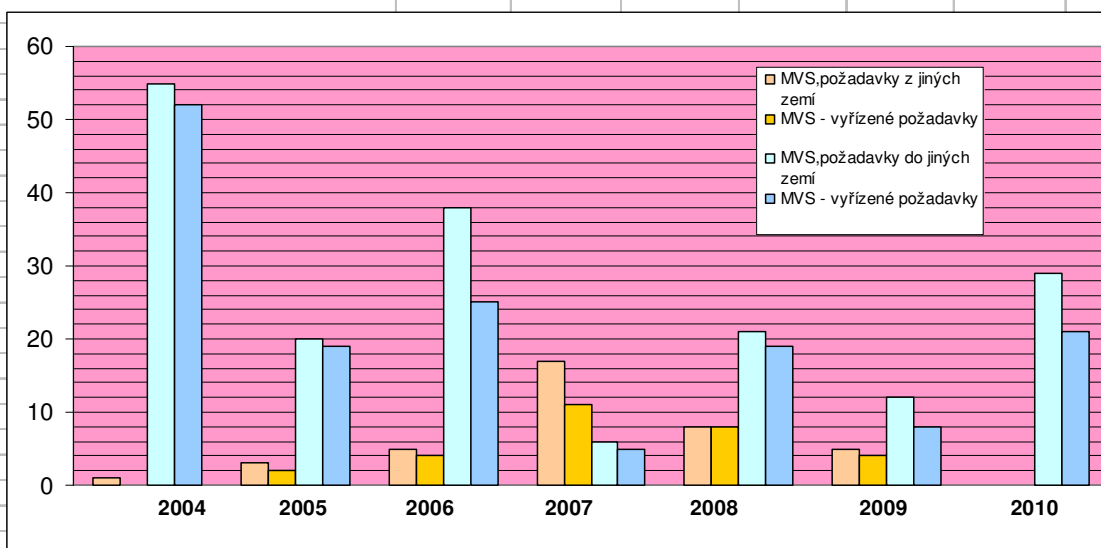
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
MVS - požadavky z jiných k.	4 014	4 629	4 722	5 258	5 100	5 451	5 329	7 583
MVS - vyřízené požadavky	3 787	4 461	4 632	5 094	4 981	5 360	5 198	7 499
MVS - požadavky jiným k.	6 771	6 905	7 397	8 200	9 970	8 370	8 991	8 513
MVS - vyřízené požadavky	6 217	6 578	7 002	7 798	9 611	7 995	8 667	8 233

Stejně jako v jednotlivých kategoriích knihoven i v sumářích se meziročně projevuje vzestup této služby v celém kraji.

Meziknihovní výpůjční služba mezinárodní

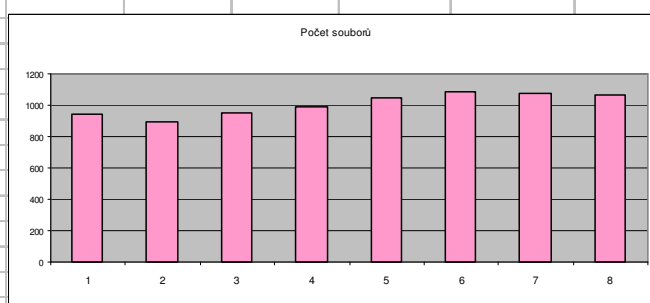
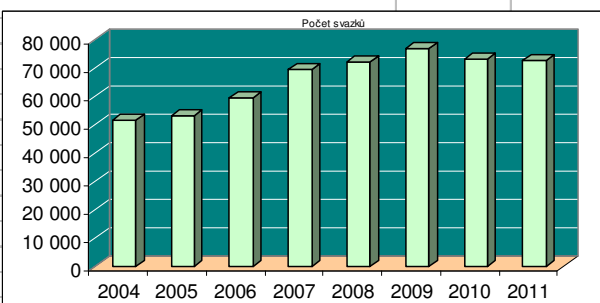
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
MVS, požadavky z jiných zemí	1	3	5	17	8	5	0	4
MVS - vyřízené požadavky	0	2	4	11	8	4	0	4
MVS, požadavky do jiných zemí	55	20	38	6	21	12	29	7
MVS - vyřízené požadavky	52	19	25	5	19	8	21	7

Tento typ MVS knihovny v zásadě příliš neovlivní, počty požadavků na odbornou literaturu ze zahraničí kolísají podle potřeb studujících nebo odborné veřejnosti. Zahraniční požadavky jsou velmi malé, pouze v roce 2007 překročily desítku.

Výměnné fondy

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet svazků	51 647	53 363	59 387	69 413	71 914	76 809	72 926	72 682
Počet souborů	944	892	953	991	1 044	1 090	1 072	1 065

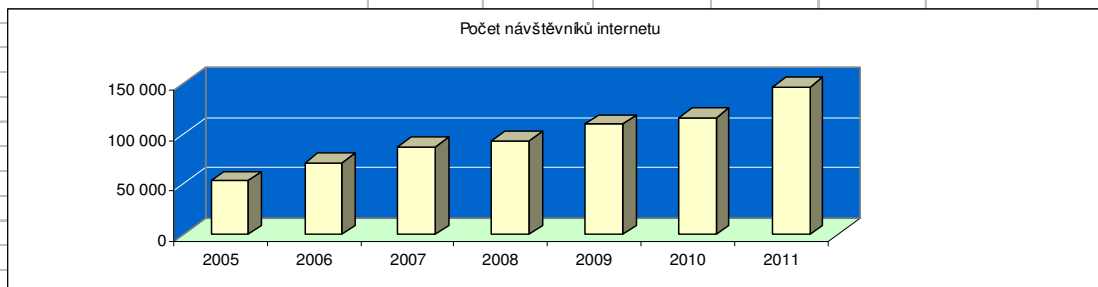

Počty svazků v souborech v kraji překračují celostátní standardy, neboť jsou nastaveny na dvojnásobek republikových hodnot. Po roce 2008 překročil počet souborů hodnotu 1000, svazky plynule stoupaly od roku 2004 a po roce 2008 se drží nad číslem 70 000.

Počet návštěvníků využívajících internet v knihovnách

V r. 2004 údaj nesledován

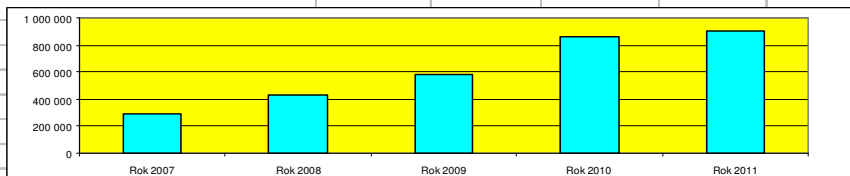
Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet návštěvníků internetu	53 641	71 600	87 384	93 300	109 959	115 858	146 179

Přestože jednotlivé kategorie knihoven nevykazují vždy nárůst počtu návštěvníků internetu, celkově v kraji tento počet stoupá stále, ačkoliv se již po roce 2005 zdálo, že s internetizací domácností tlak na internetizaci knihoven ustoupí. Knihovny byly vybaveny internetem na základě zákona a nyní již běžně využívají jeho možnosti i pro automatizaci svých provozů (REKS).

Virtuální návštěvy webové stránky

Počet virtuálních návštěv	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011
<i>(do roku 2006 údaj nesledován)</i>	286 600	433 336	580 268	860 948	905 858

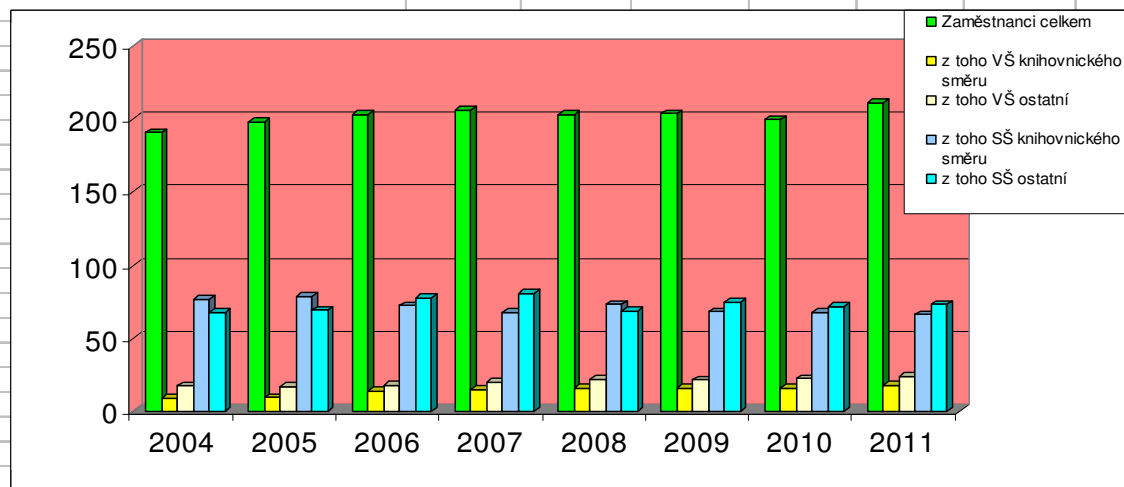

Využití elektronických služeb a možnost spojení uživatele s knihovnou pomocí moderních technologií se ujalo velmi rychle. Za čtyři roky se počet virtuálních návštěv více než ztrojnásobil.

Zaměstnanci knihoven (přepočtený stav)

(pouze v profi knihovnách)

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zaměstnanci celkem	190,7	198,3	202,8	206,2	203	203,64	199,6	211,19
z toho VŠ knihovnického směru	9,2	9,6	13,8	15,1	16	16	16	18
z toho VŠ ostatní	17,4	16,9	17,8	20,1	22	21,5	22,5	24,16
z toho SŠ knihovnického směru	76,8	79	72,2	67,8	73,2	68,25	67,9	66,2
z toho SŠ ostatní	67,6	69,3	77,5	80,9	68,7	74,47	71,5	73,28

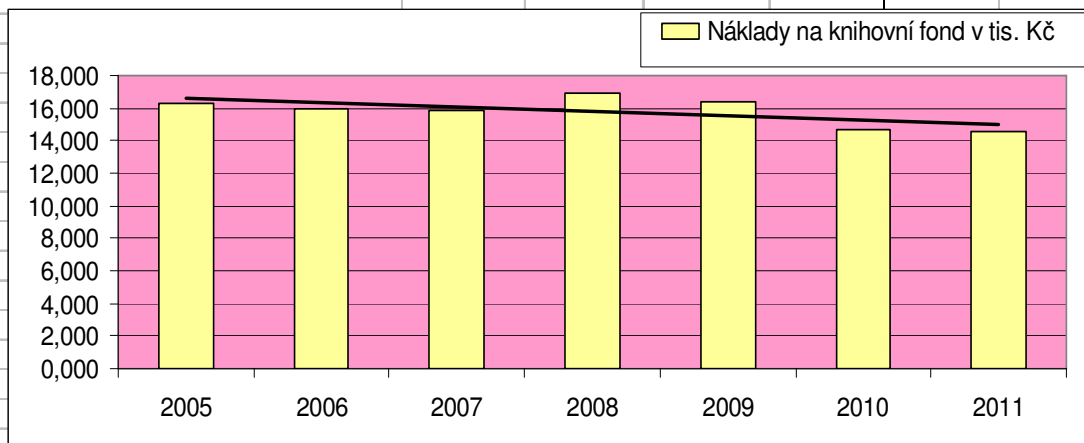
Od r. 2011 jsou započteny také částečné úvazky neprofi knihovníků zaměstnaných na prac. smlouvu.

Celkové počty zůstávají na téměř stejné úrovni, velký posun je zaznamenán jen v kategorii VŠ knihovnického směru. Tam se počty za sledované období zdvojnásobily. Narostl také počet ostatních VŠ. Ubývají v krajském měřítku středoškolaři knihovníci, většinou je to způsobeno jejich odchody do důchodu. Ovšem zdá se, že je nahrazují středoškolaři ostatní, takže jejich poměr se oproti výchozímu roku obrátil.

Náklady na pořízení knihovního fondu v knihovnách kraje

V roce 2004 údaj nesledován.

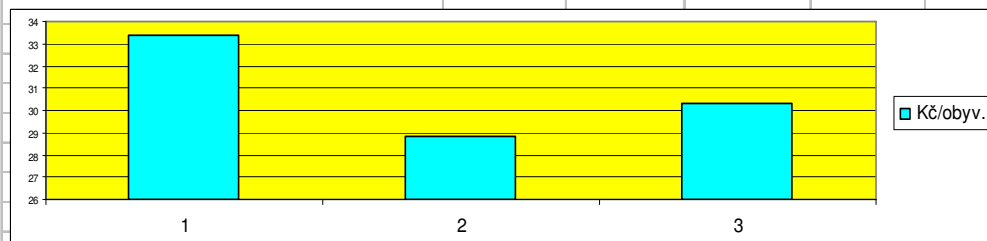
Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Náklady na knihovní fond v tis. Kč	16 251,511	15 960,565	15 852,726	16 963,123	16 361,18	14 634,179	14 613,667

Do roku 2009 se objem financí určených k nákupu fondu držel na téměř stejné úrovni. Fin. krize však zasáhla knihovny jako jedno z odvětví kultury velmi výrazně, takže celokrajsky se to projevilo úbytkem téměř 2 mil. Kč.

Náklady na knihovní fond v přepočtu na obyvatele kraje

Rok	2009	2010	2011
Kč/obyv.	33,37	28,82	30,34

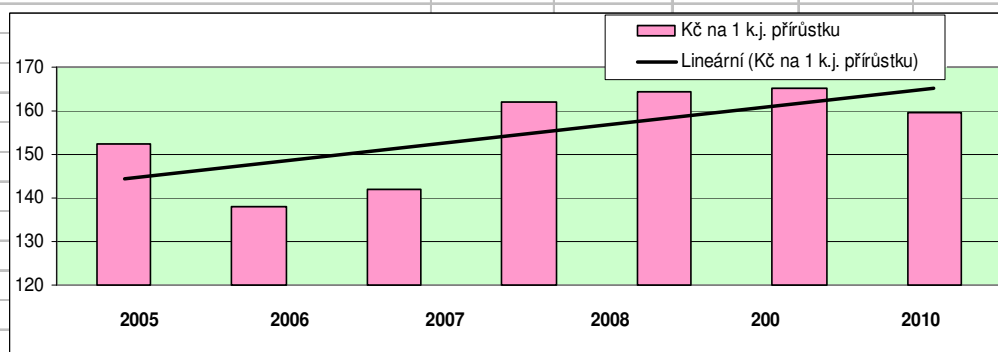

Trend popsáný v předchozím komentáři je jen zdůrazněn v přepočtu nákladů na fond ve vztahu k počtu obyvatel kraje.

Náklady na pořízení 1 k.j. v knihovnách kraje

2004 nesledováno

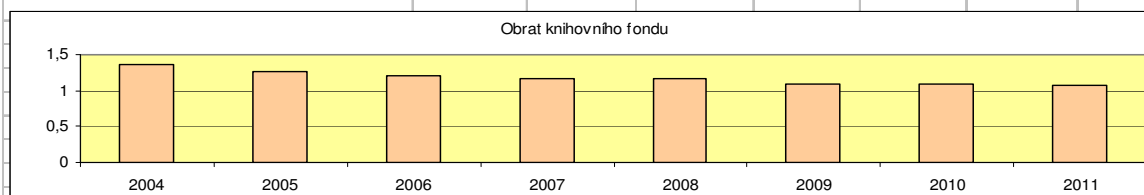
Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kč na 1 k.j. přírůstku	152,48	138,11	141,82	162,04	164,31	165,03	159,57

Po roce 2007 došlo k nárůstu, ale od té doby se knihovny snaží srazit cenu nakoupeného svazku hledáním nejvýhodnějších zdrojů akvizice, takže navzdory stále stoupajícím cenám knih na trhu, průměrná cena za svazek se drží na stejné úrovni.

Je však opět třeba připomenout, že ne všechny přírůstky knihoven jsou tvořeny nákupem, ale někdy také dary čtenářů.

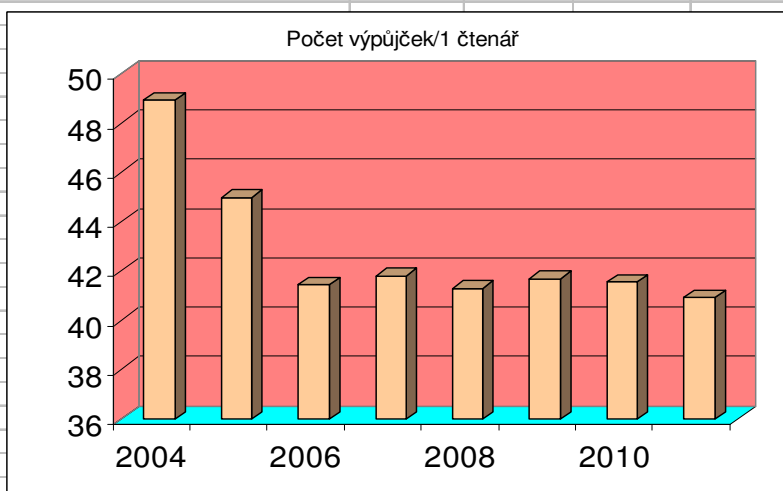
Obrat knihovního fondu								
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Obrat knihovního fondu	1,36	1,27	1,2	1,17	1,16	1,1	1,1	1,08

Obrat fondu jak veličina tvořená poměrem výpůjček a velikostí fondů v kraji nepatrně klesá v závislosti na přírůstku svazků, ale úbytku výpůjček.

Počet výpůjček na 1 čtenář

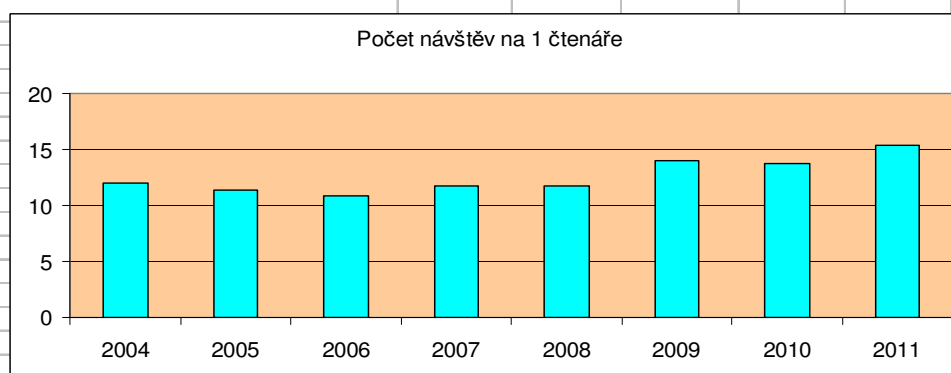
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet výpůjček/1 čtenář	48,94	44,99	41,45	41,81	41,29	41,7	41,55	40,92

Za sledované období se po počátečním propadu ustálila hodnota na čísle 40-41. Z toho je zřetelně vidět poměrně stálý počet čtenářů a jen nepatrný meziroční výkyv výpůjček.

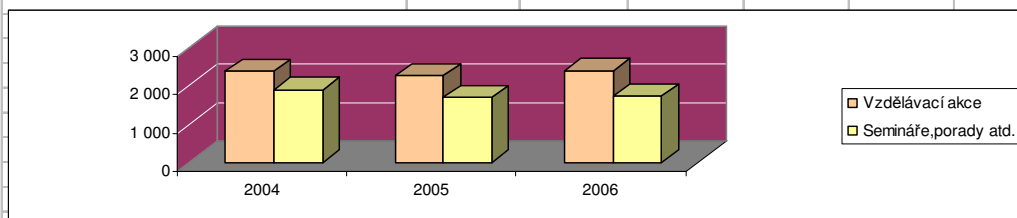
Počet návštěv (fyzických) na 1 čtenáře

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet návštěv na 1 čtenáře	11,94	11,38	10,91	11,77	11,77	14,04	13,72	15,36

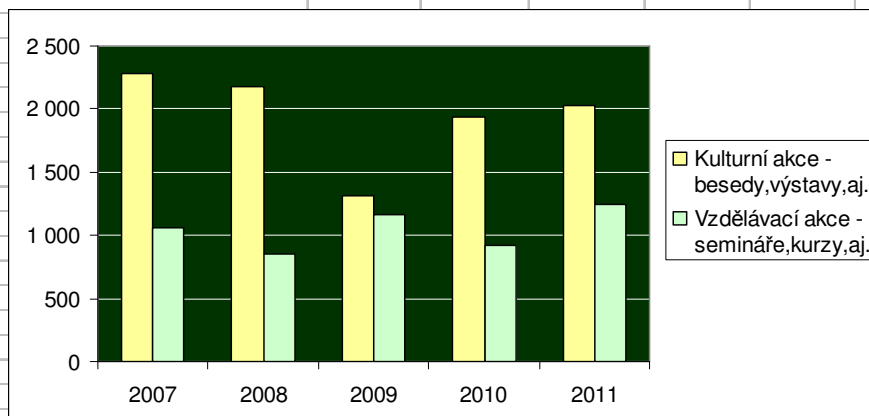
V počtu návštěv došlo k malému zvýšení, ale zdá se, že trend je trvalý a ani možnost využití virtuálních návštěv a služeb přes internet neodradil uživatele knihoven od fyzických návštěv. Je to samozřejmě velmi potěšitelný fakt, který je však výsledkem velkého úsilí knihovníků, organizováním zajímavých akcí, výstav, přednášek, besed a workshopů, trvalou propagační kampaní knihoven a jejich služeb a stálým zlepšováním marketingové práce managementu knihoven.

Vzdělávací a výchovné kolektivní akce		Semináře, odborné porady a konzultace		
Rok	2004	2005	2006	
Vzdělávací akce	2 365	2 267	2 386	
Semináře, porady atd.	1 900	1 681	1 727	

Od roku 2007 sledováno v jiné struktuře

	2007	2008	2009	2010	2011
Kulturní akce - besedy, výstavy, aj.	2 276	2 180	1 317	1 938	2 031
Vzdělávací akce - semináře, kurzy, aj.	1 064	850	1 166	919	1 246

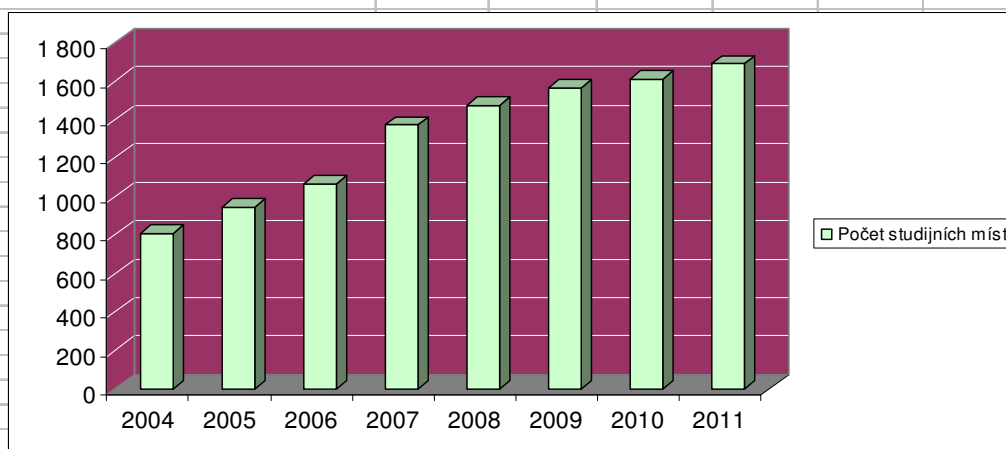

Počty akcí kolísají podle možností knihoven, tato kategorie je závislá na finančních možnostech, protože pokrytí nákladů na akce většina knihoven odmítá řešit vstupním. Některé knihovny zatím nenaucily své uživatele přispívat alespoň malou částí na lektorné nebo cestovné účinkujících. Např. nákup materiálu na workshopy však nelze soustavně hradit z prostředků knihoven a ani některé granty nedovolují tuto část fin. nákladů pokrýt z dotačních zdrojů.

Protože v průběhu sledovaných let se změnila struktura výkazu, nelze s jistotou říci, zda uvedená čísla přesně mapují stav v tomto ukazateli.

Počet studijních míst v knihovnách

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet studijních míst	811	945	1 064	1 374	1 473	1 567	1 610	1 691

Počty studijních míst se v knihovnách mění pouze při rekonstrukcích nebo přestěhování. V průběhu sledovaného období došlo k několika stěhováním. (Byly dokončeny rekonstrukce krajské knihovny, kde přibyla jedna budova, proběhlo stěhování MěK Svitavy do nových rekonstruovaných prostor, vznikly některé nové neprofesionální knihovny v regionu Chrudim, MěK Ústí n/O. vybudovala novou počítačovou učebnu, MěK Sezemice otevřela zcela nové oddělení pro děti a mládež, přestěhovala se MěK v Heřmanově Městci atd. Počty studijních míst se tak mohou meziročně značně lišit, jak vypovídá tabulka a graf.

ZÁVĚR

Pro porovnání hodnot v jednotlivých kategoriích knihoven nebyly ze statistických výkazů použity všechny ukazatele, zejména pro nepodstatnost nebo neporovnatelnost z hlediska charakteru a výchozích podmínek v některých kategoriích, ale někdy také pro zanedbatelné hodnoty uváděných rozdílů. Proto např. nebyl sledován obrat knihoven s dobrovolnými knihovníky, kde výpůjčky nejsou pořizovány jen z kmenového fondu (někdy už vůbec ne!) a tvoří je výpůjčky výměnného fondu z dodávaných souborů. Stejně tak v této kategorii knihoven nic nevyovídá ani cena 1 nakoupeného svazku, která se zjišťuje propočtem nákladů na nákup fondu a počtem přírůstků. Přírůstky této kategorie knihoven jsou totiž někdy z větší části tvořeny dary, což by hrubě zkreslovalo průměrnou cenu pořízeného svazku. V některých kategoriích je pohyb hodnot pouze minimální, v rozmezí několika desítek sledovaných výkonů. Grafy proto nejsou příliš vypovídající a zajímavé, protože z nich nelze vysledovat nějaký výrazný trend, ať už vzestupný nebo sestupný. Možná ale právě proto lze hodnotit některé trendy jako setrvalé, s minimálními pohyby, což nemusí být vnímáno negativně

Za sledované období se podařilo vcelku úspěšně vybavit knihovny v regionech počítači, bylo nejen nutno do konce roku 2007 vyhovět liteře zákona, ale také připravit podmínky pro rozvoj webových stránek a automatizaci knihoven. Napomohl tomu zejména grant Pk na pořízení informační techniky a základního softwaru, který byl třeba pro vybavení internetové stanice a připojení z celostátního dotačního programu (PIK). Podle stanoviska MK ČR bylo také možné zřídit detašovaná pracoviště internetu v obci s tím, že dodatkem k výpůjčnímu řádu nebo zřiz. listině bude zaneseno jako součást knihovny a vloženo do výpůjčního řádu s uvedením adresy místa a provozní doby. S postupující automatizací se však ukazuje nepraktičnost tohoto řešení v obcích, protože automatizované systému (REKS), které začaly zavádět regiony Pardubice, Svitavy a Ústí n/O., jsou na internetu závislé a vyžadují tak přímý přístup knihovníka k internetu.

Závěrem lze konstatovat, že trend výkonu knihoven v Pk vcelku kopíruje trend celostátní. Pro zastavení poklesu čtenářů, návštěvníků i výpůjček se knihovny za uplynulé roky vcelku vybavily jak technicky tak personálně. Někde se klesající trend skutečně daří zpomalovat, či přímo zvrátit, ovšem za cenu zvýšeného úsilí knihovníků a iniciativy v oblasti kulturních a vzdělávacích akcí v knihovnách. Zavádění nových služeb v knihovnách a využití ICT v komunikaci se čtenářem i v samotném fungování služeb knihovny, bylo třeba zohlednit v hodnotících procesech, neboť tradiční činnosti, které jako hodnotící přijímala společnost donedávna, již zřetelně nestačí a jejich snižování nemusí vždy znamenat snižování potřeby a užitečnosti knihoven jako vzdělaností a kulturní instituce. Ve výkazech KULT V 12 01 bylo již zavedeno sledování výkonů elektronických služeb knihoven (virtuální návštěvy knihoven, on-line přístupy ke katalogu a výpůjčnímu procesu), které za poslední tři roky vysoce narůstá a dokumentuje tak stále se zvyšující uživatelský komfort, který knihovny nabízejí. Jejich zavádění tedy nebylo samoučelné a nepotvrdily se hlasy těch, kteří to považovali za zbytečné. Naopak stále se zvyšující počty přístupů k on-line službám jsou důkazem o správnosti této cesty a zvyšujícím se zájmu uživatelů o knihovny. V posledních letech také přibýlo fyzických návštěv v knihovnách, což lze vysvětlit jednak zvyšující se kulturně výchovnou aktivitou knihoven (a to i neprofesionálních), ale v neposlední řadě také stále se zvyšující pečlivostí při vyplňování výkazů a důslednou kontrolou v obsluhujících a pověřených knihovnách. Poslední roky přinesly také sice malý, ale přece jen znatelný posun v počtech čtenářů do 15 let. To byla od roku 2004 vcelku velmi sledovaná kategorie čtenářů. Pokles právě tohoto ukazatele byl spojen nejen s nižšími populačními ročníky, ale také díky rozvoji komunikačních technologií s nižším zájmem mladých o knihovny, čtenářství a literaturu. Pozornost věnovaná této oblasti knihovnické práce přinesla v posledních letech přece jen vyšší počty mladých v některých knihovnách. Tomuto tématu bylo věnováno téměř

každý rok také vzdělávání knihovníků, celostátní aktivity a kampaně, které v některých regionech dokázaly rozvíjet spolupráci se školami a školkami pomocí netradičních akcí.

Ačkoliv je statistika považována za nepřesný a někdy ne vždy spolehlivý zdroj informací, prozatím nikdo nenalezl lepší srovnávací metodu a tak je nutno alespoň snižovat údajnou nespolehlivost dat poctivým vyplňováním výkazů a jejich pečlivou kontrolou. Ovšem bez vysvětlujících komentářů jsou všechna statistická srovnávání jen akademickými údaji. Aby mohla být nalezena skutečně správná interpretace těchto údajů, je třeba číst i tyto komentáře.

Nižší výkon některé knihovny v určitém roce totiž nemusí znamenat špatnou práci knihovníků a managementu, ale několikátýdenní uzavření knihovny z důvodu havárie, stěhování nebo instalaci nového knihovnického programu. Vyšší náklady na knihovní fond nemusí mít důvod ve vyšším příspěvku zřizovatele na knihovnu, ale v mimořádném finančním daru sponzora knihovně atd. Snižování počtu malých knihoven v síti nemusí vždy znamenat špatnou práci metodiků, ale naopak jejich konečně uzavřenou dohodu se zřizovatelem o zrušení 20 - 25 let nepracující knihovny, která ve výkazech figurovala jako neevidovaná (ale stále statisticky šetřená). Z toho důvodu je třeba komentáře považovat za nedílnou součást srovnávacích tabulek a grafů.